

Z OBSAHU ČÍSLA

Dominik Duka pražským arcibiskupem

Noví vedoucí pracovníci

Nedávná minulost, přítomnost
a budoucnost výzkumu ve Fakultní
nemocnici Hradec Králové

A co dál, doktoři?

Čtvrtý mezinárodní workshop
digestivní endoskopie

Dějiny kardiologie očima profesora
Martina Riedela

Prof. Jan Řehoř - internista a kardiolog

Osobnosti hradecké medicíny
v kresbách Rudolfa Malce

Historie medicíny ve filatelii (4)

Co je to IFMSA a čím se zabývá

Erasmus, Homburg, DE

Z historie českých špitálů

Galerie Na Hradě

Asíni - starověký přístav

*Biskup Dominik Duka slouží mši svatou v naší fakultní nemocnici při příležitosti Světového dne nemocných (rok 2007).
Foto: I. Šulcová*

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: Prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc. Sekretářka redakce Alena Hejnová. Adresa redakce steiner@lfhk.cuni.cz

Redakční rada: PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., doc. MUDr. Roman Chlábek, Ph.D., prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Bc. Iveta Juranová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., Mgr. Jiří Štěpán, Bc. Hana Ulrychová, Miroslav Všetečka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D., RNDr. Josef Židů, CSc.

Vydává Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako čtvrtletník v nakladatelství ATD Hradec Králové (atd.hk@seznam.cz) • Ročník XX (2010), č. 1
Zhotovila Tiskárna Avalon, s.r.o., Praha • MK ČR E 11425 • ISSN 1211–295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adresách <http://pavouk.fnhk.cz/nove/> v kapitole Pro širokou veřejnost a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby - Časopisy)

DOMINIK DUKA PRAŽSKÝM ARCIBISKUPEM

V pravé poledne 13. února 2010 jsme se oficiálně dozvěděli, že papež Benedikt XVI. jmenoval pražským arcibiskupem královéhradeckého biskupa Dominika Duku. Dominik Duka je osobnost známá široké veřejnosti nejen v Hradci Králové, v královéhradeckém kraji a diecézi.

Jeho cesta ke kněžství nebyla snadná. Narodil se 26. dubna 1943 v Hradci Králové v rodině armádního důstojníka, který emigroval přes Itálii a Švýcarsko do Anglie, kde bojoval v Československé armádě v protinacistickém odboji. V roce 1950 byl uvězněn společně s dalšími důstojníky ze Západu.

Po maturitě v roce 1960 na gymnáziu J. K. Tyla se Jaroslav Duka vyučil strojním zámečnickem a pracoval po tři léta v hradecké továrně ZVÚ. Po splnění dvouleté základní vojenské služby byl přijat po dlouhých průtazích na Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu v Litoměřicích. Na kněze byl vysvěcen 22. června 1970. Už začátkem roku 1968 vstoupil do tajného noviciátu dominikánů a přijal jméno Dominik. Po pětileté kněžské službě v pohraničních oblastech pražské diecéze mu byl odebrán státní souhlas k vykonávání duchovní služby. Pracoval pak po 15 let ve Škodových závodech v Plzni. V roce 1979 získal licenciát na Papežské teologické fakultě ve Varšavě. Pro aktivity v dominikánském řádu a tajné publikování knih (samizdat) byl v letech 1981 až 1982 vězněn ve věznicí na Borech v Plzni, kde se seznámil s bývalým prezidentem Václavem Havlem.

6. června 1998 byl ustanoven papežem Janem Pavlem II. sídelním biskupem královéhradecké diecéze, kterou spravoval po téměř 12 let. Dočasně spravoval jako apoštolský administrátor i litoměřickou diecézi. Zasloužil se o otevření církevního gymnázia ve Skutči a v letech 2007 až 2008 organizoval sedmisté výročí založení katedrály Svatého Ducha.

Dominik Duka je charismatická osobnost těšící se všeobecné vážnosti, se schopností komunikovat s lidmi, a to i s ne zcela shodnými názory. Má hluboké znalosti historie, nejen historie církevní. Primátor města Hradec Králové Ing. Otakar Divíšek hodnotí jeho působení v Hradci Králové jako značný přínos pro město, kdy jeho zásluhou jsou vztahy města a církve na velmi dobré úrovni a zapojení církve do života města je nutno pokládat za zcela neobvyklé.

Biskup Duka navštěvoval každoročně naši fakultní nemocnici u příležitosti Světového dne nemocných, v den svátku P. Marie Lurdské. Setkal se na odděleních s nemocnými, celebroid v nemocnici mši svatou a zúčastnil se následně diskuze se zaměstnanci nemocnice.

Jmenování Dominika Duky pražským arcibiskupem a primasem českým přivítali oba prezidenti, Václav Havel i Václav Klaus, který hodnotí jeho jmenování jako přínos nejen pro českou katolickou církev, ale pro celou naši zemi a uvítal vyjádření arcibiskupa Duky, že se bude snažit, aby ve společnosti po celý rok převládala atmosféra porozumění, pokoje a lidské vstřícnosti.

V současné době je biskup Duka členem Etického fora ČR a vědecké rady několika vysokých škol – kromě naší lékařské fakulty i Katolické teologické fakulty UK Praha, Technické univerzity Liberec, Univerzity Hradec Králové a Univerzity Pardubice. Z ostatních aktivit jmenujme alespoň jeho členství v mezinárodní katolické revui *Communio* a šéfredaktorství časopisu *Salve* - revue pro teologii, kulturu a duchovní život. Publikoval několik knih a články přispěl do časopisů domácích i zahraničních.

28. října 2001 byl vyznamenán prezidentem republiky medailí I. stupně za zásluhy o Českou republiku a v roce 2003 mu ministr obrany udělil záslužný kříž II. stupně a o pět let později záslužný kříž I. stupně.

Úřadu pražského arcibiskupa se ujme a na stolec sv. Vojtěcha usedne Dominik Duka po kardinálu Miloslavu Vlkovi na slavnostní mši v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha 10. dubna 2010. 29. června na svátek sv. Petra a Pavla ho čeká ještě cesta do Vatikánu, kde převezme od papeže pallium, což je vlněný pruh nošený přes ramena jako speciální součást oděvu metropolitů.

Čekají ho nedorozřešené otázky vztahu církve a státu. Je si jich dobře vědom a k jejich řešení chce přistupovat se zodpovědností jemu vlastní. Jeho heslo *In spiritu veritatis* (V duchu pravdy) mu v tom může pomáhat. Vážíme si, že právě on byl jmenován do tak důležité funkce, ale zároveň jeho odchodu z Hradce Králové želíme.

*Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Kabinet dějin lékařství LF UK v Hradci Králové*

Noví vedoucí pracovníci

**Ing. Karel Antoš, Ph.D.,
náměstek pro strategické řízení a rozvoj
FN Hradec Králové**

Narodil jsem se 9. července 1966 v Hradci Králové, odkud jsem odešel studovat nejprve do Pardubic střední školu a posléze na Slovensko Vysokou vojenskou technickou školu. Po absolvování vysoké školy jsem pracoval několik let v technických profesích v severních Čechách,

v Chomutově. Na konci roku 1992 jsem na základě konkurzu získal místo na Vojenské lékařské akademii v Hradci Králové.

Profesně jsem se zaměřoval na zdravotnický management a informační technologie ve zdravotnictví. V roce 2002 jsem absolvoval doktorské studium na Vysoké škole ekonomické v Praze, na Fakultě podnikohospodářské, obor podniková ekonomika a management. Určitou dobu jsem působil na katedře epidemiologie, ze které jsem odešel na nově konstituovanou katedru zdravotnického managementu. Katedra se vlivem restrukturalizace a změn ve vojenském školství přejmenovávala, nicméně její stopa zůstávala stabilní a viditelná. Na katedře jsem prošel různými akademickými funkcemi, od roku 2002 jsem na základě výběrového řízení pracoval jako vedoucí této katedry. Dvě volební období jsem pracoval v univerzitním akademickém senátu a jedno ve fakultním senátu. V roce 2004 jsem obdržel stříbrnou medaili Vojenské lékařské akademie za přínos k jejímu rozvoji.

V průběhu své kariéry jsem měl možnost strávit v různých dobách rok v zahraničí, ve Spojených státech a Evropě. Zahraniční pobyty mi přinesly řadu zkušeností lidských i profesních a velmi dobře připravily v jazykové oblasti. Umožnily mi později pracovat v různých pracovních skupinách NATO, se zdravotnickým, logistickým a informačním zaměřením. Výzkumné aktivity mi umožnily prezentovat poznatky v zahraničí, především v otázkách informační podpory krizového řízení ve zdravotnictví.

Ve výukové oblasti jsem získával zkušenosti ve výuce nejen na Fakultě vojenského zdravotnictví, ale podílel jsem se na výuce na LF UK v oboru ošetřovatelství a na Škole veřejného zdravotnictví v Praze, kde jsem po řadu let participoval na formování bloku managementu ve zdravotnictví a strategického řízení.

Vzhledem ke svému odbornému zaměření jsem vzal možnost přihlásit se do výběrového řízení na náměstka pro strategické řízení a rozvoj jako velkou osobní výzvu. Byl jsem velmi potěšen, že jsem toto místo nakonec získal. Fakultní nemocnice je velmi komplexní organizace a práce v jejím řízení je vysoce motivující a uspokojující. Ve své práci v oblasti strategického rozvoje jsem si po dohodě s ředitelem stanovil priority, ve kterých bych

chtěl dosáhnout určitých výsledků. V bližších horizontech se jedná především o rozvoj klinických studií ve fakultní nemocnici a podporu procesního řízení. V delším horizontu je to otevření diskuse o strategii, strategickém plánu a generelu fakultní nemocnice.

Očekáváte významné změny ve strategickém plánu?

Strategický plán byl zpracován pro roky 2007–2011. V tuto chvíli nás čeká dílčí aktualizace plánu. Řada strategických aktivit byla již naplněna a v tuto chvíli je třeba posunout plánovací okno na další roky. Pro hlubší změny je nutné vyčkat ještě určitý čas, jak se bude vyvíjet ekonomická situace. Je otázka, zda se ekonomická krize bude dále prohlubovat a pokračovat obdobím delší stagnace nebo zda ekonomiky dokážou negativní šok absorbovat a začnou se vracet na růstovou trajektorii. V tuto chvíli o budoucí situaci nemají jasno ani renomované instituce, jako jsou Světová či Evropská banka. Zásadní podmínkou je, aby problémy s rozpočtovým deficitem státu nepřišly dříve, než se rozběhne česká ekonomika.

Jaké vidíte možnosti dalších aktivit nemocnice?

Strategie rozvoje bude v příštích letech určitě silně navázaná na evropské dotace a na programy vyhlašované ministerstvem zdravotnictví. FN HK má velice efektivní aparát, který je schopen dotace administrovat a realizovat kvalitně a rychle. To není silná stránka řady dalších organizací.

Další možností, která by nemocnici mohla přinést úspěch, je rozvoj a podpora klinických studií. V tuto chvíli jsme díky erudovanému kolektivu lékařů a zdravotníků velmi konkurenčně schopní a atraktivní pro řadu subjektů.

Vzhledem k významnému provázání medicíny ve FN HK s vědeckou a výzkumnou činností vidím možnost rozvoje v ochraně duševního vlastnictví a přenosu technologií subjektům, které by naše výsledky mohly dále využívat. Zde mám na mysli podporu nemocnice pro všechny, kteří mají dobrý nápad, myšlenku, která má potenciál dalšího konkrétního využití. V této oblasti je šance na zaregistrování ochrany ve formě patentů či užitého vzoru a umožňující další komercializaci.

**MUDr. Eugen Kubala,
zástupce přednosta Kliniky onkologie
a radioterapie pro klinickou onkologii**

MUDr. Eugen Kubala je absolvent Lékařské fakulty hygienické Univerzity Karlovy v Praze, kterou ukončil v roce 1982. Ve stejném roce nastoupil jako sekundární lékař do Výzkumného ústavu tuberkulózy a respiračních nemocí v Praze 8. Po atestaci I. stupně z vnitřního lékařství v roce 1985 se

zaměřil na onkologickou problematiku. Od roku 1987 pracoval jako samostatně pracující lékař na OÚNZ Praha 4, poliklinické oddělení klinické onkologie. V roce 1992 atestoval z klinické onkologie. V roce 1993 začal pracovat na onkologickém oddělení Fakultní Thomayerovy nemocnice v Praze 4, zpočátku jako lékař, poté jako vedoucí lůžkového oddělení a nakonec jako zástupce přednosta. Od roku 2002 pracoval jako vedoucí ambulantního oddělení onkologického oddělení FN Motol Praha 5 a zástupce přednosta. Od roku 2008 pracoval na onkologické klinice 1. LF UK a VFN Praha. Od 1. křtna 2009 pracuje jako zástupce přednosta pro klinickou onkologii Kliniky onkologie a radioterapie FN Hradec Králové.

Zabýval se problematikou léčby melanomu a karcinomu rekta. Spolupracoval na několika grantech týkajících se včasné diagnostiky a vyhledávání prediktivních a prognostických faktorů u karcinomu prsu.

V současné době se věnuje především problematice léčby nádorů gastrointestinálního traktu, melanomu a nádorů prsu.

MUDr. David Zítka, zástupce přednosta Ortopedické kliniky pro LP

Narodil jsem se 22. března 1959 v Chlumci nad Cidlinou.

Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové jsem studoval v letech 1978–1984.

Po promoci jsem nastoupil jako lékař na zdejší Ortopedickou kliniku. V roce 1987 jsem složil atestaci I. stupně z ortopedie, a v následujících letech jsem kromě práce na klinice vyjížděl v rámci nadúvazku pracovat do ambulancí v Jaroměři, Úpici a ve Vrchlabí. Začal jsem se specializovat na septickou ortopedii a v letech 1991–2007 jsem byl pověřen vedením septického oddělení kliniky. V roce 1993 jsem složil atestaci II. stupně z or-

topedie. Pokračovala i moje vedlejší ambulantní praxe ve Vrchlabí, která se po zrušení nadúvazků stala v roce 1990 privátní.

V rámci postgraduálního studia jsem stážoval na klinice ILF na Bulovce v Praze a na traumatologii a plastické chirurgii v hradecké FN.

Absolvoval jsem AO kurz a kurz lalokové plastiky ve vinohradské FN.

V roce 1991 jsem absolvoval zahraniční měsíční stáž na úrazové klinice v Linci v Rakousku.

V roce 1997 jsem spolupracoval na grantu řešícím využití biosklokeramiky v septické ortopedii.

Aktivně se věnuji silniční cyklistice, každoročně se účastním veteránských závodů doma i v zahraničí.

Bydlím v Černilově u Hradce Králové.

Jsem podruhé ženatý, z prvního manželství mám dceru a syna, oba studující vysokou školu, ze druhého manželství také dvě děti, syna a dceru.

Bc. Ivana Rođanová, vrchní sestra Kliniky ušní, nosní a krční

Narodila jsem se 25. prosince 1963 ve Vrchlabí. Po ukončení studia na Střední zdravotnické škole v Hradci Králové (1983) jsem nastoupila do Fakultní nemocnice Hradec Králové na Kliniky ušní, nosní a krční – dětské oddělení, kde pracuji do současné doby.

Od roku 1995 jsem zastávala funkci staniční sestry. Svě vzdělání jsem si rozšířila absolvováním pomaturitního specializačního studia v oblasti ošetrovatelské péče v pediatrii (1990) a bakalářským kombinovaným studiem ošetrovatelství a pedagogiky ve zdravotnictví (2006). Od roku 1997 jsem členkou představenstva České asociace sester – region Hradec Králové.

Jsem vdaná, mám dvě dospělé děti. Mezi mé záliby patří sport, četba a rodina.

*Mgr. Martin Formánek
vedoucí odboru personálních vztahů*

JMENOVÁNÍ NOVÝCH DOCENTŮ

MUDr. Luděk Haman, Ph.D. (Fakulta vojenského zdravotnictví UO)
docentem pro obor Vojenské vnitřní lékařství

MUDr. Halka Lotková, Ph.D. (Ústav fyziologie)
docentkou pro obor Lékařská fyziologie

MUDr. Ladislav Slovák, Ph.D. (Fakulta vojenského zdravotnictví UO)
docentem pro obor Vojenské vnitřní lékařství

Blahopřejeme!

Nedávná minulost, přítomnost a budoucnost výzkumu ve Fakultní nemocnici Hradec Králové

Z. ZADÁK, J. ŠMEHLÍKOVÁ

Výzkumná a vývojová aktivita je nepochybně nedílnou součástí a náplní práce tak složité instituce jako je fakultní nemocnice. Důležitost výzkumu a vývoje všech velkých, zejména fakultních nemocnic, je srovnatelná s jejich povinnostmi v oblasti diagnostické, léčebné a preventivní i úkoly vzdělávacími. Důvodů pro podporování výzkumu ve velkých zdravotnických zařízeních je hned několik. Bez vlastního výzkumu je každé nemocniční zařízení velmi ochuzeno v následujících ohledech:

1. Přístup k novým moderním diagnostickým a léčebným postupům, které mají instituce bez vlastního výzkumu, musí získávat v celém rozsahu jinde, což vede k nedostatku kvalifikovaných pracovníků na pracovištích, jsou zvýšené náklady na cesty a navíc je přístup k novým metodám na jiných pracovištích často technicky a společensky komplikovaný a spojený s dalšími náklady.

2. Pracoviště, která se zabývají výhradně rutinní prací těžko získávají ty nejtalentovanější mladé pracovníky, kteří pravidelně touží nejen po dobré rutinní práci, ale v budoucnosti i po výzkumném a vědeckém uplatnění.

3. Klinická pracoviště, kde se pěstuje hodnotný výzkum mají i kritický přístup ke svému oboru a nedají se ošálit reklamními proklamacemi výrobců a na klinických pracovištích s vysokou vědeckou úrovní se pravidelně provádí i vysoce erudovaná rutinní práce a výuka.

4. Výzkum je v současné době ve světě aktivitou, která je ekonomicky vysoce efektivní a převyšuje aktivity rutinní. Hodnota nových informací je v současném světě nejlépe obchodovatelnou komoditou.

Existuje ještě řada dalších důvodů, proč je výzkum mimořádně důležitou a praktickou oblastí každé velké nemocnice a ve fakultních zařízeních je naprosto nepostradatelná; je to mimo jiné pro získávání akademických titulů v klinických disciplínách a tím pro kvalifikovanou pregraduální i postgraduální výuku.

Podívejme se do nedávné výzkumné historie naší fakultní nemocnice, na současný stav, a jak se máme v této oblasti zachovat pro budoucnost. Slova nemohou vyjádřit skutečnost lépe než čísla, proto se na náš recentní stav výzkumu a vývoje podívejme v datech a grafech.

Období před založením Centra pro výzkum a vývoj (CVV) a před přijetím Výzkumných záměrů MZ ČR (VZ)

Do roku 2003 dochází k postupnému poklesu počtu grantů, zčásti jejich přesunem do kompetence Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, ale i skutečným poklesem v počtu grantových projektů ve fakultní nemocnici (obr. 1, bez VZ).

Založením Centra pro výzkum a vývoj Fakultní nemocnice Hradec Králové (v roce 2003) a následně získáním prostředků pro plnění Výzkumných záměrů MZ ČR cestou

fakultní nemocnice (v roce 2005) a organizovaných Centrem pro výzkum a vývoj se začala situace významně měnit (tab. 1, obr. 2 - 4).

Koncepce a organizace VZ Fakultní nemocnice Hradec Králové

Nová koncepce výzkumu a vývoje vychází z následujících předpokladů a potřeb:

1. Integrovat často vzdálená témata jednotlivých klinik, ústavů a samostatných oddělení do jednoho směru.

2. V rámci jednotného zastřešujícího výzkumu fakultní nemocnice, který je řízen CVV, vytvářet postupně definovanou odbornou tvář fakultní nemocnice, která bude charakteristická, neopomenutelná a v jistém směru jedinečná ve srovnání s ostatními zdravotnickými institucemi nejen v našem státě, ale i v zahraničí.

Nepostradatelnost a výjimečnost výzkumu Fakultní nemocnice Hradec Králové musí být založena na tématicky jednotném směru, *do kterého však mají možnost se zapojit všechny složky fakultní nemocnice - klinické, laboratorní i organizační.*

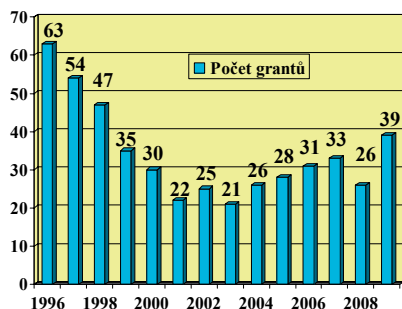
Perspektivní složení výzkumných, ale i rutinních zaměření hlavních oborů a tváře nemocnice se dá dobře odhadnout z výkonnosti jednotlivých skupin, které pracují v rámci VZ. Vycházíme z hlavního tématu probíhajícího projektu našeho VZ: „*Nové diagnostické indikátory a léčebné postupy v závislosti na různých obdobích života, s důrazem na stáří*“. Toto téma má následující vlastnosti. Je dostatečně široké, aby pokrylo oblast všech věkových skupin od nedonošených dětí, až po nejvyšší věkové skupiny a rovněž umožňuje zapojení všech oblastí medicíny a specializací, klinických a teoretických, diagnostických i léčebných. Na základě skutečně vyjádřeného zájmu o výzkum a konkrétně dodaných výsledků došlo k poměrně rychlé krystalizaci nosných pracovišť. Navíc se při plnění kritérií VZ mohou uplatnit i pracoviště a týmy, které jsou silně publikačně (dodávání publikací s impakt faktorem), i pracoviště, která jsou orientovaná prakticky a jsou schopná vytvářet nová doporučení a nové metodické postupy, směrnice, patenty, funkční a průmyslové vzory atd. Z toho vyplývá, že zapojit se do výzkumu fakultní nemocnice může každý („kdo chce, kdo umí a kdo realizuje“).

Z dosavadních zkušeností z výsledků VZ vyplývá, že „lidský potenciál“ ve fakultní nemocnici má naději vytvořit exkluzivní pracovní týmy, které budou úspěšně konkurovat i se zahraničními pracovišti v následujících směrech:

1. Speciální aspekty onkologie (hematoonkologie, gastroenterologická problematika, resekce jater pro tumory a metastázy, výživa a metabolismus v onkologii).

2. Problematika stárnutí a péče o starou populaci, zlepšení kvality života ve stáří (chirurgie ve stáří, ateroskleróza

Obr. 1 Počet řešených grantů

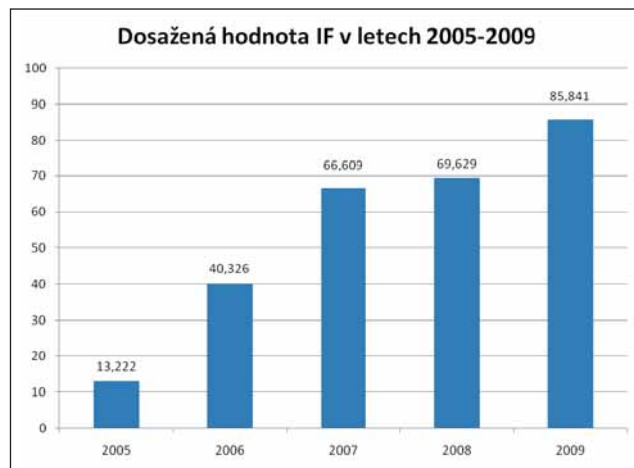
(Zdroj: Grantové oddělení FN Hradec Králové)

Tab. 1 Žádané a skutečně přidělené finanční prostředky na VZ (v tis. Kč)

Rok	Žádané finanční prostředky	Přidělené finanční prostředky
2005	61 657	26 400
2006	66 456	52 434
2007	66 147	44 713
2008	63 949	42 246
2009	61 801	38 317
Celkem	320 010	207 110

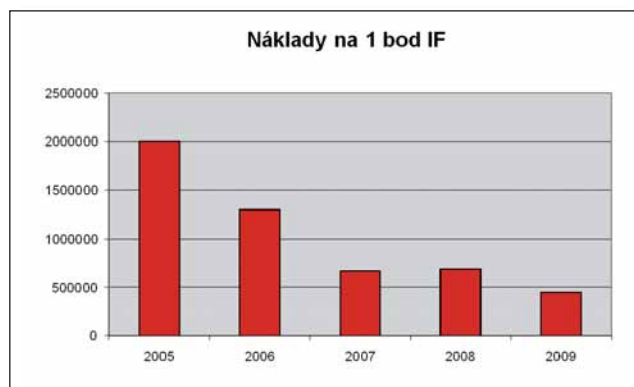
(Zdroj: Grantové oddělení FN Hradec Králové)

Obr. 2

(Zdroj: Průběžná zpráva VZ MZO 00179906 FN Hradec Králové za rok 2009)

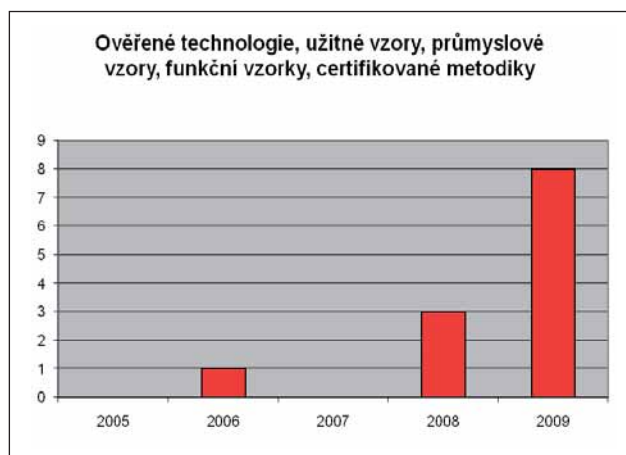
Obr. 3 Přehled nákladů na 1 bod IF za roky 2005–2009 (v Kč)

(Zdroj: Průběžná zpráva VZ MZO 00179906 FN Hradec Králové za rok 2009)

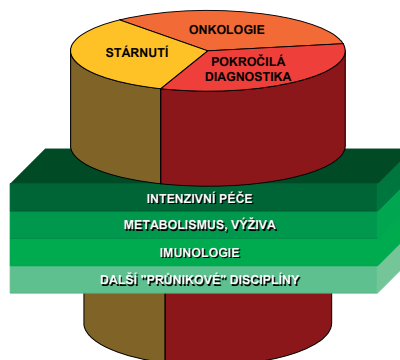
z hlediska kardiologie, angiologie, metabolismu a výživy, farmakologická a nutriční primární a sekundární prevence aterosklerózy).

Obr. 4

(Zdroj: Průběžná zpráva VZ MZO 00179906 FN Hradec Králové za rok 2009)

Obr. 5

3. Pokročilé metody diagnostiky (biochemické, molekulární biologie, imunologie a zobrazovací metody) pro potřeby personalizované medicíny, prevence a vyhledávání rizikových skupin a stavů (onkologie, stárnutí, epidemie infekčních onemocnění).

V těchto oblastech, jak ukazují konkrétní hodnotitelné výsledky z posledních 5 let v průběhu VZ, je v současné době tím nejhlavnějším lidský potenciál, ale také dostatek finančních prostředků. Do této doby bylo do VZ od roku 2005 do konce roku 2009 investováno celkem 207,110 tis. Kč (tab. 1).

V souvislosti se zaměřením na zmíněné oblasti vznikají tři nutné podmínky, jak nejrychleji zajistit pro Fakultní nemocnici Hradec Králové optimální odborný a vědecký prostor a „charakteristickou odbornou tvář“:

- dostupný lidský potenciál,
- rozvíjení oblastí, které nejsou v ČR dobře pokryty prací jiných institucí,
- zajištění preference zmíněných zvláště podporovaných směrů a přitom nepotlačení oblastí a témat, které nejsou implicitně v hlavních směrech uvedeny.

Odpověď na první dva principiální body je zcela zřejmá. Silné osobnosti v čele oborů, které chceme rozvíjet, za kterými se táhnou další talenty (viz rozvoj hradecké kardiologie a kardiochirurgie v čele s akademikem Bedrnou, později prof. Procházkou). Druhý bod je řešen správným odhadem vývoje medicíny a jejích potřeb v budoucnosti.

Třetí bod má několik řešení. Jsem přesvědčen, že když

se objeví nové závažné odborné téma, které se výrazně liší od vytýčených tří oblastí (onkologie, stárnutí, pokročilá diagnostika), je stále velké množství příležitostí získat dostatečné finanční prostředky cestou grantů IGA, GAČR, MPO a dalších zdrojů, včetně výzkumné a vývojové spolupráce s firmami. Navíc je vždy možno najít spojnicí mezi novým tématem a uplatněním velmi talentovaného řešitele v rámci celonemocničního výzkumu (dnes VZ a v budoucnosti formou institucionálního výzkumu). *Pro účelný a úspěšný výzkum Fakultní nemocnice Hradec Králové je však vitálně důležité dodržení definitivních směrů a oblastí, které celou nemocnici sjednocují.*

Navíc existuje skupina specializací a pracovních týmů, které se v integrovaných výzkumných aktivitách fakultní nemocnice uplatní „horizontálním“ způsobem, tj. napříč hlavními směry (obr. 5) - intenzivní péče, metabolismus a výživa, imunologie, biochemie, zobrazovací metody a další. Tyto obory celý výzkumný projekt dále sjednocují.

Integrace výzkumu a vytvoření pevné organizační struktury a její dodržení v dnešním chaotickém prostředí je zárukou úspěchu, jak to formuloval v době 2. světové války v centru Los Alamos jaderný fyzik a organizátor atomového výzkumu Jacobs Robert Oppenheimer vyjádřením „*Science is Organisation*“. Přesné definování co chceme, předvídání vývoje na základě hlubokých, ale i širokých odborných znalostí a liberální, avšak pevná a nesmlouvavá organizace je základem vědeckého i ekonomického úspěchu celého projektu, ať již jde o VZ nebo v budoucnosti o institucionální formu výzkumu.

Co můžeme očekávat v blízké budoucnosti

Připravovaná institucionální podpora výzkumu je věc, která funguje, nebo byla používána a někde také opuštěna ve více státech na celém světě. Pokud se budou dodržovat její pravidla, bez protekcionářství, kamuflace výsledků a bez upravování pravidel tak, aby vyhovovala jen určitým vybraným

institucím a skupinám, tak proč ne? Pro zařízení typu fakultní nemocnice je institucionální podpora výzkumu spíše výhodou. Prostředky jsou v těchto systémech přidělovány institucím podle jejich prokázané vědecké výkonnosti, včetně přínosu pro zavádění nových rutinních postupů, inovace v průmyslu i dobře nastaveného přepočtu publikační aktivity. Ten, kdo je velmi výkonně výkonný dostane i větší díl peněz z institucionální podpory. Tématické zaměření si vybírá podporovaná instituce sama a tím vnitřně optimalizuje svůj vývoj.

Výše uvedený systém byl zčásti uplatněn již v letošním roce, kdy 1/3 prostředků byla rozdělena podle výsledků výzkumu za období 2004–2008. Pro rok 2011, tedy poslední rok řešení našeho výzkumného záměru, budou celé 2/3 prostředků rozděleny podle výsledků za období 2005–2009. Poté budeme plně závislí na našich výsledcích.

V tomto okamžiku naše nevýhoda tkví v tom, že v roce 2004 jsme výzkumné záměry neřešili a v roce 2005 teprve nabíhaly a tomu odpovídaly výsledky 2004 a 2005. Teprve potom přichází naše „silnější“ roky a udržení tempa růstu naší výkonnosti je proto pro vědecký rozvoj FN v dalších letech rozhodující.

Takovýto způsob řízení vědy a výzkumu ve zdravotnických zařízeních vyžaduje velmi pečlivou rovnováhu mezi pevnou organizací a na druhé straně liberálním přístupem. Velmi striktní a byrokratické řízení je stejně škodlivé jako chaotická volnost. Velmi krásně to kdysi vyjádřil prof. Leo Steinhart výrokem, že „*moudrost je v proporcích*“.

Závěrem, vědecký, výzkumný a vývojový potenciál Fakultní nemocnice Hradec Králové je a stále více bude nepostradatelnou součástí její existence, jak z hlediska odborné reputace tak personálního, kariérního i ekonomického vývoje.

(Prof. MUDr. Zdeněk Zadák, CSc., je vedoucím Centra pro výzkum a vývoj Fakultní nemocnice Hradec Králové;

Ing. Jitka Šmehlíková je vedoucí Odboru financí a analýz FN HK)

A CO DÁL, DOKTOŘI?

(ohlédnutí za přednáškou)

Dne 6. ledna proběhla v budově teoretických ústavů LF neobvyklá přednáška. Jmenovala se „A co dál, doktoři?“, přednášejícím byl MUDr. David Marx, PhD., ředitel Spojené akreditační komise ČR. Náš host se chopil náročného úkolu - seznámit studenty s teorií a praxí uplatnění absolventů. Stěžejní byla část věnovaná novému systému specializační přípravy a rezidenčních míst. Následovalo pojednání o lékařské praxi v zahraničí a kompatibilitě s naším systémem. Poslední část byla věnována postupu při ucházení se o pracovní pozici. Přednášející opakovaně zdůraznil, že bychom měli mít jasno, proč se tam či onam hlásíme, co jim chceme nabídnout, co naopak my od nich očekáváme a co se chceme naučit. Možná to bude znít jako čtení mezi řádky, ale viděl jsem v tom i jistý náznak, že právě svým přínosem, náměty a požadavky budeme ovlivňovat nejen své pracoviště, ale i zdravotnický systém jako celek. Tudiž, dokud nám zbývá ještě nějaký čas studia, přemýšlejme o tom. Závěrem bych chtěl poděkovat Asociaci studentů medicíny za pomoc s přípravou akce. Na jejím webu rovněž naleznete materiály z přednášky: www.lfhk.cuni.cz/ASM

Vojtěch Mezera, student 5. ročníku

Přednášku zdobilo několik tematických kreseb od Vladimíra Jiráňka.

ČTVRTÝ MEZINÁRODNÍ WORKSHOP DIGESTIVNÍ ENDOSKOPIE

Profesor Allan John Morris přednáší

Lékařská fakulta a Fakultní nemocnice uspořádaly 28. ledna již IV. mezinárodní endoskopický workshop s živým přenosem endoskopických vyšetření. Na těch předchozích workshopech byli hlavními zahraničními hosty nej přednější japonský endoskopisté: prof. Hironori Yamamoto (2007 a 2008) a prof. Shin-ei Kudo (2009). Na stránkách SCANu o těchto akcích byly uveřejněny podrobné informace. Pozvání na letošní endoskopický workshop přijal prof. Allan John Morris z Royal Glasgow Infirmary. Stejně jako v případě japonských hostů i u prof. Morrisa to byla jeho první návštěva v České republice. Prof. Morris patří mezi současné nejvýznamnější evropské gastroenterology. Mimo jiné se autorsky podílel na doporučených postupech pro endoskopické vyšetřování tenkého střeva a pro NOTES (Natural Orifice Transluminal Endoscopic Surgery).

I přes sněhovou kalamitu, která na konci ledna postihla celou Českou republiku, účastníci workshopu téměř zaplnili velký sál Výukového centra ve FN. Připraveno bylo celkem 15 zajímavých a odborně složitých případů. Přenos z endoskopického pracoviště 2. interní kliniky byl na špičkové technické úrovni, účastníci mohli v sále sledo-

vat nejen endoskopický a rentgenový obraz, ale i endoskopisty při jejich práci. Vzájemné propojení umožnilo klást dotazy z auditoria a diskutovat přímo v průběhu vyšetření. Tato zpráva nemá být výčetem prezentujících a soupisem jednotlivých případů, proto budou komentovány jen některé momenty nabitého programu.

Terapie pankreatikolitíazy u pacientů s pancreas divisum je vždy složitá. Zvažuje se indikace k chirurgickému řešení nebo k léčbě endoskopické. Nemocný prezentovaný v rámci tohoto workshopu byl ve svých 25 letech po 15 epizodách akutní pankreatitidy. Jako součást nynějšího léčebného zákroku byl 3 dny před plánovaným ERCP pacientovi zaveden nasopankreatický drén a ve třech sezeních provedena extrakorporální litotripse dvou objemných konkrementů. Doc. Rejchrt a prof. Morris zvládli obtížné ERCP, při kterém se podařilo extrahovat zbytkovou pankreatikolitíazu.

Kolorektální karcinom je v České republice závažným problémem jak pro svoji vysokou incidenci, tak i mortalitu. Celostátní screeningový program má za úkol vyhledávat časná stadia onemocnění. Limitací pro endoskopické řešení adenomů nebo slizničních karci-

nomů může být mimo jiné velikost takovéto léze. Doc. Kopáčová předvedla endoskopickou slizniční resekci rozsáhlého plošně se šířícího adenomu rekta dosahujícího až do svěračů (velikosti 15 × 8 cm) s ložiskově vysokým stupněm dysplázie. Jedná se výkon náročný časově, ale zejména složitý technicky. Doc. Kopáčová ukázala nejen techniku resekce, ale také řešení problémů (zejména opakovaného tepenného krvácení), které takovýto výkon s sebou nese. 83-letého plně vitálního pacienta úspěšná endoskopická resekce ušetřila Milesovy operace a trvalé stomie.

S přibývajícím zkušenostmi s endoskopickým řešením časných kolorektálních neoplázií se ukazuje, že ploché léze se nemají předem biopsovat, protože jizevnatá adheze po biopsiích mohou znemožnit následnou endoskopickou slizniční resekci. V případě, že si endoskopista podle vzhledu není jist charakterem léze, alternativou vedle dalších zobrazovacích metod je provedení tzv. „optické biopsie“, tj. vyšetření konfokální laserovou endomikroskopií. Toto zařízení je v současnosti v České republice k dispozici prozatím pouze v Hradci Králové. Doc. Kopáčová předvedla v didakticky ukázkovém vyšetření při tisícinásobném zvětšení normální sliznici tlustého střeva, hyperplastický polyp (nevyžadující žádnou léčebnou intervenci) a plochou adenomovou lézi, kterou následně odstranila endoskopickou slizniční resekci.

Na příkladu familiární adenomatózní polypózy předvedl dr. Cyran význam chromoendoskopie. U 30letého pacienta byly při standardním koloskopickém zobrazení prokázány pouze dva drobné přisedlé polypy v céku; při chromoendoskopii jich následně byly objeveny desítky. To má samozřejmě zásadní význam pro další dispenzarizaci, taktiku a strategii léčby.

Prim. Urban (Ostrava) provedl endoskopickou submukózní disekci plochého adenomu s vysokým stupněm dysplázie v žaludku. Tato metoda je již běžná v Japonsku, ale v Evropě se dosud téměř neprovádí. U polymorbidní pacientky, pro kterou by byla operace neúnosnou zátěží, je endoskopické řešení alternativou zásadního významu.

Endoskopická ultrasonografie je důležitou metodou pro diagnostiku a diferenciální diagnostiku cystických nádorů pankreatu. Dr. Repák takovéto vyšetření předvedl, včetně cílené biopsie a aspirace. Zdůraznil význam biochemické analýzy aspirátu pro odlišení serózních a mucinózních nádorů (které se liší svým biologickým maligním potenciálem).

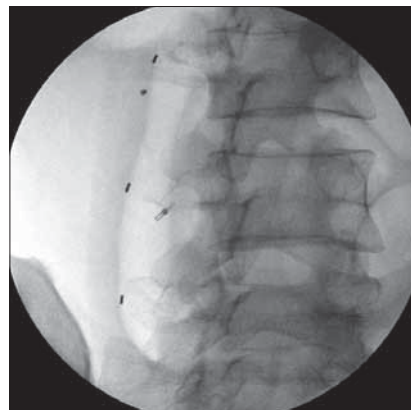
Biodegradabilní stent zavedený do stenotické ileo-ascendento anastomózy u mladého pacienta s Crohnovou chorobou

Nechirurgické řešení závažných benigních stenóz tenkého střeva (např. u Crohnovy choroby) je velkým problémem současné gastroenterologie. Zdá se, že alespoň u části nemocných může pomoci zavedení samoexpandibilních biodegradabilních stentů. Až dosud se tyto stenty používají převážně k léčbě benigních stenóz jícnu. Do tenkého střeva jako první na světě biodegradabilní stent vyrobený z polydioxanonu zavedl doc. Rejchrt z královéhradeckého pracoviště v roce 2008. Stent svojí radiální silou provede v průběhu 2–3 měsíců rozšíření a „remodelaci“ stenózy. Postupně

dojde k biodegradaci stentu, takže není třeba ho následně extrahovat. Nyní na workshopu doc. Rejchrt zavedení stentu předvedl a upozornil na složitosti a kritické momenty tohoto výkonu.

Po skočení endoskopických přenosů přednesl prof. Morris přednášku zásadního významu na téma NOTES. V didakticky skvělé přednášce vedle předností upozornil také na limitace metody, nutnost pečlivě zvažovat indikace a především systematicky vyhodnocovat rychle narůstající zkušenosti. Také varoval před určitou „módností“ této nové metody.

Při takovýchto setkáních jsou cenné také neformální diskuse v kuloárech. Zajímavé byly informace prof. Morrise, že například průměrná čekací doba na neakutní plánovanou koloskopii ve Velké Británii je 6–9 měsíců. Ve snaze řešit tuto situaci, stále větší počet endoskopických sester ve Velké Británii provádí samostatně digestivní endoskopie. Například na pracovišti prof. Morrise 7 sester samostatně provádí gastrokopie a koloskopie (včetně polypektomií). V České republice tento trend v nejbližším období neočekáváme, protože endoskopujících lékařů u nás není nedostatek a čekací doby na vyšetření jsou krátké.

Skioskopická kontrola po zavedení stentu (z předchozího obrázku). Stent je vyroben polydioxanonu a není rentgen kontrastní. K orientaci proto slouží tři rentgen kontrastní značky na stentu (vlevo) a metalická svorka na aborálních okrajích stenózy (vpravo)

IV. mezinárodní endoskopický workshop v Hradci Králové byl akcí po všech stránkách mimořádně úspěšnou. Už dnes se můžeme těšit na příští setkání a klást si otázku, kdo z významných zahraničních autorit na ně přijede.

Prof. MUDr. Jan Bureš, CSc.
2. interní klinika,
Subkatedra gastroenterologie

Foto: I. Šulcová

DĚJINY KARDIOLOGIE OČIMA PROFESORA MARTINA RIEDELA

Koncem roku 2009 vydalo nakladatelství Galén mimořádnou publikaci Martina Riedela *DĚJINY KARDIOLOGIE* (ISBN: 978-80-7262-614-4, 1500 Kč). Na 668 stránkách nás autor, zároveň sám profesor kardiologie, provází historií tohoto významného lékařského oboru od mýtů přes antiku, středověk a důležité 19. století až po současnost. Do autorova vyprávění můžeme vstoupit v libovolném století a vybrané kapitole. Text na sebe chronologicky navazuje, ale přitom slouží jako velmi přehledná encyklopedie, obsahující popis jednotlivých etap poznávání srdce v historickém a filozofickém kontextu, objevů jednotlivých nemocí srdce a zavádění léčebných a operačních postupů, rozvoje vyšetřovacích metod, případových studií a životopisů významných lékařů a vědců. Ke každé kapitole je připojeno orientační shrnutí důležitých dat a objevů. V knize je uveden i přehled nejvýznamnějších eponym a na závěr několik stran citátů, které výstižně podtrhují lidské úsilí o poznání sebe sama.

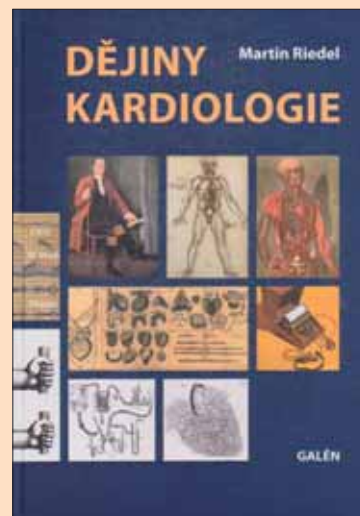
Autor nám podává objektivní, profesionální a čtivý popis, který nese kultivovaný a nezaměnitelný rukopis. Text je doplněn téměř 700 obrázky ilustrujícími celou problematiku, včetně portrétů vědců, výstřižky z dobového tisku a reprodukcemi významných náboženských a výtvárných děl, která danou dobu dokreslují. Autorova znalost proble-

matiky je neuvěřitelně hluboká, uchopuje kardiologii ze všech možných aspektů (včetně kapitoly dějin parakardiologie) s profesionalitou, interdisciplinárním pohledem, až klukovským zápalem a pokornou úctou k vědě ní samému.

Knihy je psána výbornou češtinou, přestože autor prof. MUDr. Martin Riedel, CSc., F.E.S.C. žije a pracuje již léta v Německu. Opírá se o svoji dlouholetou praxi v oboru, všestrannou erudici a znalost bibliografie (736 citací). Nakladatelství Galén vyšlo vstříc autorovi v jeho požadavcích na dokumentaci i rozsah díla a jistě tak přispělo k jeho kvalitě. Recenzenty knihy byli dva významní kardiologové - prof. Michael Aschermann a prof. Miloš Štejfa a dále pracovníci Ústavu dějin lékařství a cizích jazyků 1. LF UK v Praze.

Dějiny kardiologie jsou určeny především odborníkům, lékařům, studentům medicíny a dalším zdravotníkům. Jsou však i užitečným zdrojem informací pro historiky, antropology a poučenou veřejnost. Patří do každé lékařské knihovny.

Olga Procházková

Mladá, nově zřízená Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové měla štěstí, že při jejím zřízení nebo krátce po něm stanuli v čele hlavních oborů tak významní odborníci, jakými byli patolog Antonín Fingerland, chirurg Jan Bedrna, rentgenolog Jan Baštecký a internisté Pavel Lukl a po krátkém přednostinství Josefa Libánského Jan Řehoř.

Jan Řehoř se narodil 10. března 1895 v Dolním Bukovsku v jižních Čechách. Lékařství začal studovat v pohnutých dobách I. světové války a studium dokončil a byl promován v roce 1920 na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Po promoci nastoupil na II. interní kliniku prof. Pelnáře, nejdříve jako nehonorovaný lékař, později jako asistent. V 1925 přešel z Prahy na místo primáře interního oddělení tehdejší okresní, později krajské nemocnice v Pardubicích. Zde uplatnil všechny své lékařské znalosti a organizační schopnosti, pro které se později stal i ředitelem nemocnice, kterou povznesl se svými spolupracovníky na vynikající úroveň. Tvůrčím způsobem zasahoval i do zdravotnictví kraje. Za tyto zásluhy mu byl udělen Řád práce. V roce 1946 byl habilitován pro obor patologie a terapie nemocí vnitřních a v roce 1947 jmenován profesorem. Profesor Řehoř, výtečný diagnostik, patřil k těm internistům, kteří v té době ovládali ještě celé vnitřní lékařství. K jeho zvláštním zálibám patřily kardiologie a pneumologie. V roce 1929 se stal jako internista členem prvního výboru Československé kardiologické společnosti. Virtuózně ovládal fyzikální vyšetřovací metody. Po vzniku lékařské fakulty v Hradci Králové, ještě jako primář v Pardubicích, přednášel pro 3. ročník propedeutiku vnitřního lékařství se zvláštním důrazem na poklep a poslech. Roku 1955 byl povolán na katedru vnitřního lékařství a na interní kliniku ve fakultní nemocnici, která byla tehdy součástí Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně. V roce 1956 mu byl udělen titul doktora lékařských věd.

Personální situace na interní klinice při jeho příchodu byla složitá. Ze

Prof. Jan Řehoř

internista a kardiolog

zkušenějších lékařů zůstal na klinice pouze dr. F. Černík (pozdější profesor a přednosta I. interní kliniky). Za prof. Luklem do Olomouce přešli asistenti dr. J. Procházka (hematolog), dr. J. Černohorský a dr. D. Haufťová, kteří se v Olomouci habilitovali a byli jmenováni profesory. Později odešel i J. Endrys.

Profesor Řehoř zavedl na interní klinický způsob práce. Pro jednotlivé obory určil lékaře, kteří měli svěřeny obor dále rozvíjet. Někteří z nich byli dokonce dosud sekundáři. Pro kardiologii byl určen M. Petrle, který přišel s profesorem z Pardubic, pro gastroenterologii M. Nerad a V. Skaunic, pro hematologii L. Chrobák, pro nefrologii J. Erben a pro revmatologii M. Salavec. J. Groh se zaměřil na klinické vyšetřovací metody. Rozvoj jednotlivých oborů pak prof. Řehoř pečlivě sledoval. Stimuloval nás tím, že když na oddělení byl nemocný s neobvyklou nebo nejasnou diagnózou, pozval nás po vizitě do své pracovny, aby zjistil náš názor a abychom se vyjádřili k jeho zasvěceným otázkám. Mohutnou postavou a celkovým vzezřením budil u nemocných důvěru. Na velké vizity jsme se velmi pečlivě připravovali. Dokonalá anamnéza byla samozřejmostí. Při vizitě si profesor sám často kontroloval fyzikální nálezy a zjistil-li zásadní nesouhlas, dovedl

se rozohnit tak, že jeho mohutný hlas bylo slyšet zavřenými dveřmi až na chodbu. Postižený lékař pak musel předvést jak vyšetřuje slezinu či jiný orgán, kde pochybil. Díky tomu jsme fyzikální vyšetření dokonale zvládli. Vzkypl hněvu však netrvalo dlouho a po vizitě si pan profesor rád na inspekčním pokoji zavzpomínal, jak to bylo za mlada.

Pro studenty napsal se spolupracovníky Učebnici vnitřního lékařství (SPN, 1962), která se již v roce 1964 dočkala jako dvoudílná dalšího vydání a stala se základem pro další úspěšná vydání, kde hlavními autory byli F. Černík a kol. (1973) a V. Skaunic a kol. (1977 a 1984). V profesorském sboru se těšil velké vážnosti.

Do světové medicínské literatury vstoupil v roce 1937 popisem EKG při akutní pankreatitidě u 24leté ženy simulujícím akutní spodní infarkt myokardu. Nemocná zemřela na komplikace pankreatitidy. Při sekci byly koronární tepny zcela intaktní (tzv. Řehořův příznak).

Profesor Řehoř nepostrádal smysl pro humor. Jednou, když se vracel z vizity, zaslechl kontrolní otázku, kterou jsem studentům položil. Zastavil se a dříve, než tázaný student mohl odpovědět, obrátil se na mne: „Tak jak to tedy je, Chrobák?“ Byl jsem poněkud překvapen, ale odpověděl jsem. „Tak vidíte, proč se ptáte studentů, když to víte?“, a se šibalským úsměvem odcházel.

Přednostou I. interní kliniky, která se za jeho přednostinství ve všech oborech úspěšně rozvíjela, byl do konce roku 1962, přednostou katedry do 1965.

Za svého lékařského a učitelského působení prof. Řehoř vychoval řadu vynikajících lékařů a přispěl nemalou měrou k dobrému jménu fakultní nemocnice a lékařské fakulty v Hradci Králové.

Zemřel v Pardubicích 6. března 1969.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Kabinet dějin lékařství
ladislavchrobak@seznam.cz

Osobnosti hradecké medicíny v kresbách Rudolfa Malce

Součástí zasedání Vědecké rady lékařské fakulty dne 1. prosince 2009 byla i vernisáž výstavy kreseb jedenácti koryfejí královéhradecké medicíny z pera profesora Rudolfa Malce. Tyto portréty budou trvalou expozicí ve Výukovém centru fakulty ve fakultní nemocnici.

Prinášíme úvodní projev prof. Leo Steinharta, v němž připomněl dnes již vesměs zemřelé zobrazené osobnosti.

Vážené dámy, vážení pánové,

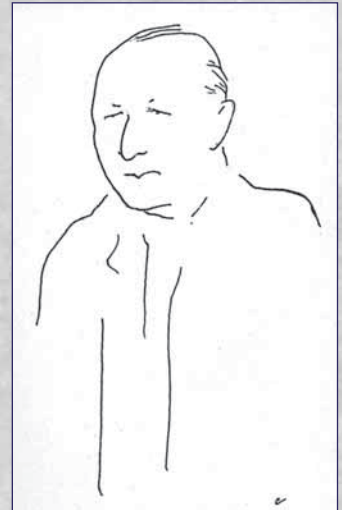
dostalo se mi té ctí, že mohu zahájit tuto trvalou expozici portrétů osobností, které jsem měl rád a kterých jsem si vážil. Mou jedinou zásluhou přitom je, že jsem o existenci těchto obrázků věděl a že bylo mým velkým přáním, aby se jimi mohl těšit každý, kdo chce poznat někoho nebo něco z historie naší fakulty, nebo si zavzpomínat na událost nebo příhodu, spojenou s někým zejména. Je to jedinečná příležitost využít něco, čím se může naše fakulta pochlubit. Nevím o žádné jiné fakultě, která by mezi svými učiteli vlastnila takového odborníka, který umí několika tahy vystihnout nejen tělo, ale i duši zobrazovaného. My ho máme a je současně výhodou, že prof. MUDr. Rudolf Malce, CSc. je jedním z mála pamětníků počátků naší fakulty a tak mohl zachytit některé nejdůležitější osobnosti, které fakultou prošly. Seřadil je podle dat narození, ale nikdo z nich není mladší, než prof. Vortel. Je škoda, že se sem nevešli někteří sice mladší, ale rovněž pro fakultu velmi významní, kteří byli jejich následovníky. Nicméně disponuje naše fakulta i nemocnice ještě řadou ploch, na kterých by se mohli octnout a já jsem přesvědčen, že úspěch této výstavy bude impulzem k jejímu rozšíření a obohacení.

Dovolte mi nyní obrátit vaši pozornost k jednotlivým portrétům. Užívám úmyslně výraz portréty, nebo kresby, protože podle mne nejde o karikatury. Mnohé sice mají prvky humorné, ale jde o humor laskavý, vystihující vtipně některou charakteristickou vlastnost dotyčného.

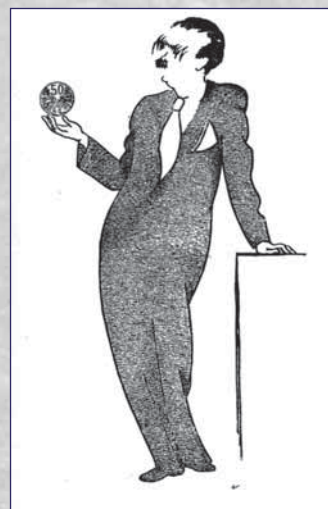
Pracovci naší fakulty byli **Bedrna, Maršálek a Fingerland**, tehdy ještě docenti.

Akademik **Jan Bedrna** byl úctyhodný muž, který zvládl

chirurgii v celém rozsahu, urologii a kardiochirurgii na světové úrovni a vychoval řadu vynikajících chirurgů. Z nich pak nejvíce a mezinárodně prosluli neurochirurg akademik Petr a hrudní chirurg a kardiochirurg prof. Procházka. Bedrna se uměl postarat o všestranný rovoj hradecké chirurgie, dovedl úspěšně zachytit všechny vývojové trendy, jeho klinika v ničem nezaostávala a naopak v mnohých disciplínách bojovala v předních liniích světového vývoje. To není jen fráze, hradecká chirurgie byla výtečná i v oboru plastické chirurgie (Šulec, Dlabal) či dětské chirurgie (Stefan). Přitom měl akademik Bedrna velký smysl pro humor, byl vtipný a pohotový. Velice mne zaujala jeho nestrannost a objektivita; v diskusích uznal platný argument, i když jej použil ten nejmladší sekundář. Opět mluvím ze zkušenosti a to z každotýdenních

Akademik Jan BEDRNA (1897-1956). Přednosta Chirurgického oddělení, resp. Chirurgické kliniky (1934-1956). Zakladatel kardiochirurgie v ČSR (1951). Zasloužil se o vznik Lékařské fakulty v Hradci Králové

Prof. MUDr. Jan MARŠÁLEK, DrSc. (1898-1974). Přednosta Gynekologického oddělení, resp. Porodnické a gynekologické kliniky (1939-1951). Zasloužil se o vznik Lékařské fakulty v Hradci Králové

kardiochirurgických seminářů, které sám vedl. Byl to právě Bedrna, který vdechl Hradci styl týmové práce. Kardiochirurgie se zde vyvíjela současně s kardiologií dospělých, dětskou kardiologií, radiodiagnostikou, lázeňstvím v pooperační péči, ale též s fyziologií, patofyziologií a klinickou farmakologií (mimotočelní oběh, náhradní roztoky jako příklad). Osobně byl Bedrna muž statečný a účastnil se odboje nejen za války, ale byl též spolusintemistou dr. Aloisem Kusínem členem od-

Prof. MUDr. Jan BAŠTECKÝ, DrSc. (1899–1979). Přednosta Radiologické kliniky (1947–1971). Proděkan LF (1958–1961)

halě, který symbolizoval oslavovanou padesátku.

Následuje velký pionýr moderní radiologie prof. **Jan Baštecký**, člověk, který mi byl velmi drahý. Byl to přednosta, který vzbuzoval úctu svými znalostmi a nepotřeboval nikdy ani zvýšit hlas, aby mu všechno perfektně fungovalo. Byl otcovsky vlídný, uměl poradit i povzbudit. Myslím, že se našemu umělci podařilo zachytit ho v celé jeho vznešenosti. Znal ho dobře, protože mezi jeho klinikou-neurochirurgií a radiodiagnostikou byla velmi úzká spolupráce. Prof. Baštecký byl současně vynikajícím internistou, žákem prof. Syllaby. Ale spolupracoval též se slavnou neurologickou klinikou prof. Hennera a s ním prioritně zavedli pneumoencefalografii. Když pak přišel z Prahy do Hradce, stal se úspěšným partnerem kliniky prof. Petra. Ta zase proslula mezi jiným prioritními pracemi v oblasti chirurgie mozkových cév. V té době se mozkové angiografie prováděly přímým

Prof. MUDr. Antonín FINGERLAND, DrSc. (1900–1999). Přednosta Oddělení prosektury, resp. Ústavu patologie (1928–1970). Zasloužil se o vznik Lékařské fakulty v Hradci Králové. Rytíř českého lékařského stavu (1996)

bojové organizace proti režimu let padesátých. Tak velký člověk a tak brzo nás opustil! A tolik udělal pro kardiologii a kardiochirurgii a přitom to, co ho tak zrádně připravilo o život bylo právě srdce. Prostě, jak praví básník: se srdcem divno hrát.

Portrét prof. **Jana Maršálka** k jeho padesátinám objednal dr. Pražák, asistent por. gyn. kliniky, syn významné osobnosti našich dějin, konkrétně Pražského povstání – Alberta Pražáka. Původně byl na tom portrétu nalepen vyleštěný padesátihal

grafie prováděly přímým nástříkem karotid nebo vertebralek jehlou a právě neurochirurg Malec provedl mnoho takových vyšetření. A Bašteckého klinika se nejen podílela na interpretacích těchto vyšetření, ale postarala se o další vývoj zobrazovací techniky, ze kterého profitovala také neurologie a neurochirurgie. Po odborné stránce bylo hodno obdivu, co Baštecký všechno obsáhl – celý vývoj RTG diagnostiky, diagnostiku a terapii radioizotopy, tedy nukleární medicínu či klasickou i moderní aktinoterapii včetně betatronu, věren

Prof. MUDr. Pavel LUKL (1905–1995). Přednosta I. interní kliniky (1945–1953)

(jinak nula od nuly pojde) právě přešel nedopalek-vajgla – autor tím vyzvihuje jeho militantní nekuřáctví (byť druhotné). Ten válečný stav proti cigaretám je též symbolizován dívčími jmény jejich značek: Vlasta, Femina, Zorka, tedy „dívčí válka“. Motiv války proti kouření byl využit i k Fingerlandovým devadesátinám – Fingy vyhrál nad Spartou 90:0 ! Další Finglandův portrét je při příležitosti jeho pasování na rytíře lékařské komory, kde táhne ze svého rodného Jičína na Hradec na koni a s mečem.

Prof. **Pavel Lukl** je tu vystižen obdivuhodně a kdybych nevěděl, že je Rudolf Malec naprosto spolehlivý, neuvěřil bych tomu, že ho namaloval z paměti jako reminiscenci. Lukl byl vynikající internista a velká lidská osobnost. Jeho žáci, mezi které patřil prof. Černohorský, doc. Endrys, prof. Groh a mnozí jiní, si ho vážili proto, že při svých velkých znalostech uměl se svými spolupracovníky diskutovat jako rovný s rovným a dovedl prohlásit: tak tohle nevím

Prof. MUDr. Jan VANÝSEK, DrSc. (1910–1995). Přednosta Oční kliniky (1945–1955)

přítom heslu, které měl ve štítě: solidnost a pokrokovost.

Prof. **Antonín Fingerland** byl portrétován vícekrát; pro tuto výstavu byl vybrán jeho portrét k osmdesátinám. Bylo charakteristické, že tento velkán ducha a rytíř naší fakulty byl svěží také fyzicky a v těch osmdesáti a také ještě dlouho potom jezdil čile na kole i do práce. A copak nám tu provedl malíř? Ano, zase jeden z jeho povedených vtípů! Fingerland svým kolem, ze kterého si udělal ke svým osmdesátinám osmičku

Prof. MUDr. Jan HROMADA, DrSc. (1909–1970). Přednosta Ústavu anatomie (1951–1970). Proděkan LF (1961–1963)

Prof. MUDr. Pantaleon SAZAMA, DrSc. (1911–2002). Přednosta Stomatologické kliniky (1951–1977). Proděkan LF (1962–1977)

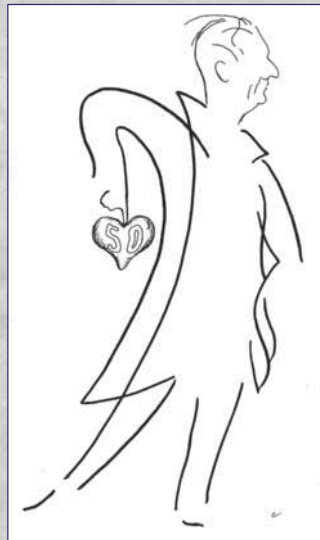

Akademik Rudolf PETR (1912–2003). Přednosta Neurochirurgické kliniky (1952–1986). Proděkan LF (1970–1976)

kách vezl dyni. Gen. Krčál si pak prof. Vanýska předvolal. Ten provinění komentoval slovy: „Ano, soudruhu generále, vezl jsem dyni a ona dyně nebyla předepsané barvy khaki.“ Prof. **Pantaleon Sazama** byl nakreslen na svou vlastní objednávku. Typické pro jeho obor je, že sedí na stoličce – tedy na moláru (je ostudné, že neumím poznat na kterém). Prof. **Rudolf Petr**, byl Malcem vypočten mnohokrát, protože byl jeho uznávaným učitelem a byl bezesporu velkou osobností této fakulty a nemocnice. Poprvé při příležitosti jeho habilitace v roce 1949, neposled pak k jeho devadesátinám. Malec uvádí, že se mu Petr kreslil snadno, protože, jak se říká „podle nosa poznáš kosa“, nicméně to je proklamace poznamenaná autorovou skromností – to není karikatura s dominantí nosu a obočí, to je trefně podaná osobnost profesora Petra. Profesora **Jaroslava Procházku** kreslil Malec třikrát –

a musíme se podívat, zda je to někde ke zjištění. Tím naučil i ty nejmladší sledovat systematicky literaturu a tak se u Lukla narodila skupina JAMA-manů (Endrys, Bělobrádek, Groh). Kresba profesora **Jana Hromady** má původ ještě během Malcova studia. Prof. Fingerland věděl totiž o jeho talentu a tak si ho pozval ve chvíli, kdy u něho byl přítomen prof Hromada. Hromada podal Malcovi kost – jak je to autenticky uvedeno na obrázku – se slovy: nakreslete mi

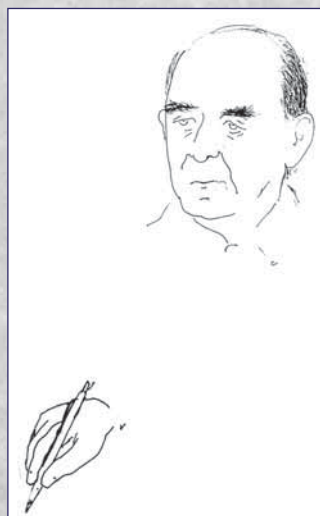
tuhle kost. Malec mu vyhověl, což Hromada kvitoval slovy: tak vás беру (jako za pomvěda). Prof. **Jan Vanýsek** je charakteristicky zobrazen na svém motocyklu. Přestože šlo o stroj velmi bytelný, třístapadesátku kývačku, není ten motocykl pod majestátní postavou Vanýska skoro vidět – vypadalo to, jako když velice rychle jde. Tento nepoměr velikosti jezdce a vozidla je tu krásně vystižen. Traduje se, že náčelníkovi VLA generálu Krčálovi došlo hlášení, že plukovník Vanýsek znesvětil uniformu tím, že na řídít-

Prof. MUDr. Jaroslav PROCHÁZKA, DrSc. (1913–2003). Přednosta Chirurgické kliniky (1956–1979)

věka podle jeho histologického preparátu. Byl i jinak velice úctyhodným tvůrcem mnoha prospěšného pro obor, pro nemocnici a fakultu.

Prof. **Rudolf Malec** nastoupil na naši fakultu jako student v roce 1945 a některé kresby pocházejí již z těchto studentských let. Na chirurgii nastoupil v červnu 1950, když ještě nebylo zřízeno samostatné oddělení neurochirurgie. Autor byl a je nejenom velký profesionál neurochirurgie, ale fušuje nám úspěšně

Autor kreseb **prof. MUDr. Rudolf MALEC, CSc.** (1924). Přednosta Neurochirurgické kliniky (1986–1994)

tento vybraný obrázek k Procházkovým padesátinám vystihuje jeho švih, dbalou i nedbalou eleganci a osobní šarm a přihlédneme-li k detailu, zjistíme, s jakou lehkostí vnořuje prst do jedné ze srdečních dutin. Jiný obrázek vznikl k Procházkovým sedmdesátinám – jde o dvojportrét – jeden tu sedmdesátku slaví, druhý se jí brání. Poslední portrét pak vznikl k devadesátinám. Profesor **Vladimír Vortel** byl člověk zázračné paměti, zejména morfologické – poznal člo-

Prof. MUDr. Vladimír VORTEL, DrSc. (1916–2000). Přednosta Ústavu patologie (1970). Proděkan LF (1961–1970)

i do našeho oboru – a zase: nejen tím, že umí excelentně neuroradiologii, ale také tím nejdůležitějším, že totiž vidí do lidí a to je právě předmětem této výstavy (a doufám, že ještě řady výstav dalších) a hlavně možných dalších exponátů, protože je velká řada lidí, které Rudolf Malec ztvárnil a kteří mnoho pro fakultu udělali, ale jsou ještě naživu – a to by neměl být hendikep!

(Prof. MUDr. Leo Steinhart, DrSc., je emeritním přednostou Radiologické kliniky)

Foto: I. Šulcová

HISTORIE MEDICÍNY VE FILATELIÍ (4)

Z archivu M. Vostatka

V roce 1964 vydala belgická pošta pamětní známku ke 450. výročí narození a 400. výročí úmrtí Andrease Vesalia. Je na ní znázorněn ve věku 28 let.

Andreas Vesalius se narodil roku 1514 v Bruselu; jeho původní vlámské jméno bylo Andries van Wesel. Medicínu vystudoval v Lovani a v Paříži. Poté působil v Itálii jako profesor anatomie a chirurgie na univerzitách v Padově, Boloni a Pise.

Jeho nejslavnějším dílem je podrobná učebnice anatomie **De humani corporis fabrica libri septem** (Sedm knih o stavbě lidského těla), vydaná roku 1543 v Bazileji. Má 663 stran a obsahuje 420 anatomických obrázků od Tizianova žáka Giovanni Stephana Calcara. Vesalius v ní popisuje a ilustruje nálezy v pitvách, které sám provedl. Toto dílo zásadně změnilo tradiční pohled na anatomii člověka, tradovaný již od starověkého Galéna. Učebnice se záhy stala celoevropsky uznávaným základem anatomie a moderní medicíny vůbec. Později Vesalius působil jako lékař

Titulní strana knihy. Vesalius stojí u pitvěného stolu, obklopen asi sedmdesáti studenty a diváky, a provádí pitvu ženské mrtvolky

lius v ní popisuje a ilustruje nálezy v pitvách, které sám provedl. Toto dílo zásadně změnilo tradiční pohled na anatomii člověka, tradovaný již od starověkého Galéna. Učebnice se záhy stala celoevropsky uznávaným základem anatomie a moderní medicíny vůbec. Později Vesalius působil jako lékař

Detail z jedné ze dvou fresek (4x6 m) ve vstupní hale Národního kardiologického ústavu v Mexico City. Malíř Diego Rivera (1886-1957) na nich v roce 1946 zobrazil osobnosti, které nejvíce ovlivnily vývoj kardiologie. Vesalius zde při pitvě demonstruje srdce

v rodném Bruselu a ve Španělsku. Stal se i dvorním lékařem císaře Karla V. a poté jeho syna Filipa II.

V roce 1564 se vydal na poutní cestu do Svaté země, ke Kristovu hrobu v Jeruzalémě. Do Evropy se však již nevrátil; při zpáteční cestě lodí zemřel na tehdy benátském, nyní řeckém ostrově Zakynthos. Podle jedné verze šlo o ztroskotání lodě, podle druhé byl nemocný Vesalius vysazen na břeh, kde skončil.

Několik vybraných citátů na téma *Jací jsou Angličané lidé?*, pro svoje zamyšlení ze dne 25. února 1995 je vybíral Karel Kyncl:

„Angličané dávají najevo svou zdvořilost tím, že lžou, kdežto Američané tím, že říkají pravdu,“ tvrdí Američan Malcolm Bradbury. A dodává, že má Angličany rád proto, „že mají ta nejpřísnější pravidla nemorálnosti na světě“. Britský dramatik irského původu George Bernard Shaw napsal, že „Angličané mají sklon považovat svět za jakousi morální tělocvičnu, která byla postavena za tím účelem, aby si v ní mohli posilovat charakter“. – „Angličané a Irové jsou si velice podobní – ovšem Irové jsou si podobnější,“ říkal také.

Winston Churchill ve svém projevu v Dolní sněmovně po pádu Francie vyslovil politování nad tím, že „Bůh ve své nekonečné moudrosti nepovažoval za správné stvořit Francouze k obrazu Angličanů“. Vůbec – doklady poněkud přemrštěné národní pýchy bych tu mohl citovat dalších několik hodin. „Pamatuj, že jsi Angličan a že jako takový jsi v životní loterii automaticky vyhrál první cenu,“ říkával například sir Cecil Rhodes, který dal své jméno bývalé Rhodesii, nyní Zimbabwe. A jistý pan Carence Day kdysi pravil: „Představte si Boha, který by mluvil francouzsky! To je přece nemožné! Považují za naprosto jisté, že Bůh kromě několika hebrejských výrazů nikdy nepoužíval jiného jazyka než vzešené angličtiny.“

Kromě vysloveně nafoukaných citátů mohou ovšem posloužit i přešrlí citátů skromných až sebekritických. Třeba tímto od spisovatele E. M. Forstera: „Angličan ne že by neměl cit: on se ho stydí projevit. Ve škole se dozvěděl, že se to prostě nedělá. Nesmí dát najevo velkou radost nebo velký smutek, nesmí dokonce ani příliš otevřít ústa, když někoho pomlouvá – mohla by mu z nich vypadnout dýmka.“

Dvojí domov Karla Kyncla, Radioservis, 1999, s. 170-171

IFMSA (International Federation of Medical Students' Associations) je mezinárodní nevládní organizace přidružená k systému OSN. Jde o mezinárodní fórum, které zastupuje téměř 800 000 studentů medicíny z celého světa. Organizace byla založena v květnu 1951; momentálně čítá 90 členských zemí ze všech kontinentů. Každým rokem se účastní zhruba 8000 studentů výměnných stáží IFMSA, tisíce dalších pracují na projektech týkajících se ochrany lidských práv, problematiky pomoci uprchlíkům, lékařského vzdělávání, boje proti AIDS a boje za reprodukční zdraví, mezinárodního vědeckého výzkumu a veřejného zdravotnictví. Cílem naší organizace je podporovat mezinárodní spolupráci v odborném vzdělávání, šířit humanistické ideály, nabídnout budoucím lékařům komplexní úvod do globální zdravotnické problematiky a otevřít jim dveře do světa medicíny, který nezná hranice států či národnostní rozdíly.

IFMSA Česká republika (IFMSA CZ) je plnoprávným členem federace IFMSA. Působí na všech sedmi lékařských fakultách v České republice. Organizace funguje na bázi dobrovolnosti, její členové pracují ve svém volném čase a bez nároku na finanční odměnu. IFMSA CZ spolupracuje mimo jiné s vedením fakult vysokých škol, s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a s Ministerstvem zdravotnictví.

IFMSA CZ také několikrát do roka vyjíždí na různé zahraniční meetingy, a to především meeting světový, evropský, ale také subregionální. Ne těchto akcích reprezentujeme, inspirujeme se a rozvíjíme naše schopnosti i v oblastech organizování, komunikace a motivačních schopností, a to vše v rámci tréninků vedených školenými trenéry.

Hradecká pobočka IFMSA CZ prodělala v posledních dvou letech obrovský boom, dnes dokonce v rámci celé České republiky patří k těm nejaktivnějším. Naši činnost lze obecně rozdělit na dvě oblasti: projekty a stáže pro studenty lékařských fakult. Tento rok se chystá vyjet 45 studentů LF UK HK na klinické stáže a 9 studentů na stáže výzkumné. Přijet by mělo kolem 45 zahraničních studentů z různých koutů světa. Pro přijíždějící studenty je zajištěna nejen měsíční stáž na preferovaném pracovišti, ubytování a strava, ale také bohatý kulturně společenský program.

Minulý rok v listopadu úspěšně proběhla už podruhé ve Výukovém centru ve FN prezentace našich stáží, kde studenti, kteří již stáž absolvovali, informovali o svých zážitcích a zkušenostech. Prezentovány byly země jako Thajsko, Německo, Kanada, Ghana nebo Makedonie. Akce se setkala s velkým zájmem a plánujeme pokračovat v této tradici i nadále.

Naše projekty: Medvídková nemocnice

Projekt je určen pro děti předškolního věku a cílem je zbavit je strachu z „bílých plášťů“. Díky projektu děti lépe pochopí nutnost lékařských prohlídek a naučí se překlenout obavy ze setkání s lékařem. Děti si s sebou do školky přinesou oblí-

Medvídková nemocnice

beného plyšového medvídko nebo jiné zvířátko, které bude v roli pacienta a dítě ho jako staroslivý rodič přivede do naší provizorní „Medvídkové nemocnice“. Děti nejen přihlížejí, ale i aktivně asistují při základních vyšetřeních, která jsou medvídkovi – „pacientovi“ prováděna. Snáze si touto cestou uvědomí, že cílem lékaře není ubližovat, ale naopak pomoci. Děti samy vymyslí, co jejich medvídkovi schází a pak pozorně sledují, co s ním „pan doktor“ dělá. Nejdříve jdou s nemocnými medvídky k praktickému lékaři. Společně ho prohlíží, poslouchají, píchnou injekci... „Pan doktor“ pak napíše recept na léčbu pofoukáním či pohlazením. Některé medvídky pak odešle na „rentgen“ nebo na „operační sál“. Poté, co jsou medvídci ošetřeni, učí se děti zásady zubní hygieny a správnou techniku čištění zoubků. A to samozřejmě zábavnou formou, s obrázky zákeřných bakterií. Takto jsme Medvídkovou nemocnici rozšířili zatím jako jediní v České republice. V Hradci Králové běží tento projekt od října 2008. Medvídky jsme léčili v 21 třídách dvanácti mateřských škol. Zúčastnilo se asi 35 studentů všeobecného a dva zubního lékařství. Všude jsme se setkali jen s kladnými ohlasy dětí, paní učitelek i rodičů.

První pomoc

Dalším z našich projektů je Výuka první pomoci. Zaměřujeme se hlavně na děti 7., 8. a 9. tříd ZŠ. Docházíme je vyučovat přímo do škol. Celý kurz je koncipován tak, aby nepřesáhl dvě vyučovací hodiny. V první hodině s žáky probereme zásady a správnou techniku první pomoci a v druhé části si pak každý sám vyzkouší na figuríně neodkladnou resuscitaci, obvazovou techniku atd. Na výuce první pomoci se podílí 15 studentů z různých ročníků. I když všichni prošli výukou první pomoci již v rámci sylabů lékařské fakulty, byli pro zlepšení profesionality výuky před zahájením projektu znova proškoleni. Po dohodě s MUDr. Schreiberovou s námi celé KPR zopakovala p. Applová. S tímto projektem jsme začali teprve nedávno, zatím tedy výuka proběhla jen v deseti

World Diabetes Day

třídách, ale ze strany škol je velký zájem. Rozhodně proto chceme pokračovat i v příštím akademickém roce a rozšířit naši působnost i na školy střední. V rámci celé IFMSA CZ bude tento projekt centrálně rozšířen – více informací najdete na www.ppomoc.cz. Rádi bychom touto cestou poděkovali Klinice anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny a Českému červenému kříži za spolupráci a zapůjčení resuscitačních figurín.

World Diabetes Day

Tento akademický rok jsme se připojili i ke Světovému dni boje proti diabetu. Akce se konala 14. listopadu v obchodním domě Interspar v Hradci Králové. Zájemcům jsme podle udané výšky a váhy vypočítali BMI, změřili krevní tlak a glykémii. Pokud naměřené hodnoty přesáhly doporučený limit, snažili jsme se srozumitelně vysvětlit, že na základě takto zjištěných hodnot nemůžeme stanovit diagnózu a dotyční by tedy měli preventivně navštívit svého lékaře a vše s ním konzultovat. V průběhu celé akce jsme rozdávali letáčky s informacemi o diabetu a jeho prevenci. Kromě těchto materiálů jsme také připravili test s deseti základními otázkami o vzniku onemocnění, terapii a komplikacích, na jehož zadní straně byly správné odpovědi i se stručným vysvětlením. Informace se tedy tímto způsobem dostala i k velkému množství kolemjdoucích. Celkem jsme otestovali asi 150 lidí všech věkových skupin a mnoha dalším jsme alespoň předali informace o diabetu. Zpráva o WDD v Hradci Králové se dokonce dostala i do hlavních zpráv České televize a do Hradeckého Deníku.

Červená stužka

1. prosince se hradecká pobočka IFMSA CZ zúčastnila preventivní informační kampaně v rámci Světového dne boje proti AIDS nazvané „Červená stužka“, která letos probíhala pod záštitou České společnosti AIDS pomoc, o. s. Do kampaně bylo zapojeno 8 studentek lékařské fakulty, které podávaly kolemjdoucím informace o nebezpečí nákazy virem HIV, o počtu postižených občanů v ČR a především nabývaly ke koupi stužky, jež jsou symbolem solidarity s HIV pozitivními a podpory boje proti AIDS. Kampaně probíhala na fakultách UHK i UK v Hradci Králové.

Na účet České společnosti AIDS pomoc, která je sociálním, zdravotním a preventivním centrem zabývajícím se proble-

Přednáška prof. Šteinera v rámci projektu Smoke Free Day

matikou AIDS a poskytuje bezplatné anonymní testování na HIV infekci, jsme zaslali částku 6316 Kč.

O týden později, 8. prosince se také konala ve Výukovém centru lékařské fakulty přednáška dr. Ivo Procházky na téma Psychiatrické aspekty HIV infekce.

Smoke Free Day & Smoke Free Party

V rámci tohoto projektu se jako studenti medicíny snažíme propagovat zdravý životní styl bez kouření. V Hradci Králové již máme za sebou dvě úspěšně zorganizované Smoke Free Party, v březnu a v říjnu roku 2009; celkově se akci účastnila více než tisícovka návštěvníků. Na podzim loňského roku se IFMSA Česká Republika dokonce podařilo získat grant od EU právě na tento projekt, díky čemuž jsme mohli akci uspořádat v takových rozměrech. Velký dík patří panu profesorovi Šteinerovi, který si našel místo ve svém nabitém programu a odprezentoval svůj pohled na problematiku kouření téměř dvěma stovkám posluchačů. Projekt Smoke Free Party se stal již prakticky tradicí, proto chystáme další, snad ještě úspěšnější ročník.

„Retro party – Back to the 60s“

Těsně před Vánoce jsme ve spolupráci se Spolkem Českých Studentů Farmacie zorganizovali benefiční akci s názvem „Retro party – Back to the 60s“. Jak už z názvu vyplývá, celý večer se odehrával ve stylu let šedesátých.

Dárky pro děti hospitalizované během Vánoc ve FN HK, nakoupené za výtěžek Retro party

Atmosféra byla opravdu skvělá nejen díky výborné hudbě, módní přehlídce a videoprojekcím, ale především téměř polovina návštěvníků přišla v dobových kostýmech, což na originalitě akce jen přidalo. Výtěžek ze vstupného – 10 000 Kč, jsme použili na nákup vánočních dáreků pro děti hospitalizované během Vánoc na Dětské klinice ve fakultní nemocnici.

Připravujeme

Mezi novinky v našich aktivitách patří projekt ve spolupráci s firmou Orion Diagnostica. Bude se týkat edukace budoucích a čerstvých maminek o tom, jak správně pečovat o ústní dutinu svého dítěte už v prenatálním a následně v postnatálním období. Tento projekt je pro nás velkou příležitostí začít úspěšnou spoluprací s našimi zubařskými kolegy.

Od začátku letního semestru také plánujeme zahájit nové projekty ve spolupráci s Českým výborem pro UNICEF.

Pokračovat ve spolupráci také hodláme s organizací Lékaři bez hranic, kterým jsme v květnu 2009 pomáhali s přípravou a průběhem výstavy v Hradci Králové. V blízké době máme v plánu společně uspořádat promítání filmů a přednášku.

Plánujeme také dále spolupracovat se Spolkem Českých Studentů Farmacie (SČSF) a Asociací Studentů Medicíny (ASM) na právě se rodícím projektu „Soutěž v klinických dovednostech“.

Pokud Vás některá z oblastí naší činnosti zaujala a rádi byste se o nás dozvěděli více nebo byste se dokonce chtěli stát součástí velké rodiny IFMSA, neváhejte kontaktovat naši lokální prezidentku Annu Šnajdarovou (lp.lfhk@ifmsa.cz, www.ifmsa.cz).

Kateřina Štrobová, IFMSA HK

Radiokatedrála

Země tulipánů a větrných mlýnů – tak se obvykle přezdívá Nizozemsku. Svým návštěvníkům však nabízí mnoho rozmanitých zážitků a zajímavostí, mezi nimiž nechybí ani architektonické památky. Jednu takovou unikátní budovu naleznete v blízkosti nizozemské dálnice A1 spojující Apeldoorn a Amersfoort, v osadě Radio Kootwijk.

Krajinu tady tvoří písčité duny, vřesoviště a lesní porosty, na zdejší poměry je to netypicky řídké osídlená oblast, ve které vás náhle překvapí neobvyklá železobetonová budova podobná kostelu. Ohromuje svojí velikostí i strohostí, směle konkuruje dekoracím pro český film Amerika Vladimíra Michálka. Budova získala označení „katedrála“ nebo také „nizozemská sfinga“; jistou tvarovou podobnost lze nalézt v obou případech.

Jedná se o stavbu ze dvacátých let, autorem projektu je nizozemský architekt J. M. Luthmann a je to jeho nejznámější a nejobdivovanější dílo. Nejednalo se však o nějaký samoučelný architektonický památník, budova sloužila poště a spojům. Právě tady byl umístěn hlavní vysílač a další zařízení, která zajišťovala bezdrátové spojení se zaoceánskými koloniemi v Nizozemské východní Indii (dnešní Indonésie). Během první světové války se projevila akutní potřeba nezávislého radiotelefonického spojení s koloniemi, protože podmořský kabel v průběhu války kontrolovala a cenzurovala Velká Británie. Luthmann tedy projektoval stavbu, která musela splňovat jasné požadavky a kritéria, také použití železobetonu mělo jistě své praktické důvody s ohledem na nutnost ochránit vnitřní vybavení budovy. Architektovi se podařilo skvěle skloubit technické i estetické nároky; k výzdobě interiéru, třebaže minimální, použil styl art deco.

Budova A, tzv. „katedrála“ v Radio Kootwijk

Kromě dalších zařízení a nižších staveb byla budova obklopena také 6 anténami vysokými 210 m a v průběhu 30. let zdejší vývojové laboratoře byly důležitým světovým centrem radiotelegrafické komunikace. Kromě „radiokatedrály“ v této lokalitě vyrostla také malá osada pro zaměstnance; dnes vesnice Radio Kootwijk čítá přibližně 120 obyvatel, kteří mají velmi intimní vztah k místu a jeho historii.

V druhé polovině 20. století začal význam zaoceánského bezdrátového spojení postupně klesat a vzhledem k rozvoji satelitní komunikace byla na přelomu tisíciletí činnost zdejšího vysílače definitivně ukončena. Budova „katedrály“ byla zapsána na seznam památek a už si stihla zahrát ve dvou filmech, jednak v americkém psychologickém thrilleru Mindhunters (Lovci myšlenek) a pak v nizozemském filmu o indonéských imigrantech Ver van familie (Daleko od rodiny). V současnosti se hledají možnosti nového využití stavby a této lokality; v posledních letech se zde konaly příležitostné akce, různé happenings, výstavy, koncerty.

Iveta Juranová

ERASMUS, HOMBURG, DE

Pohled na budovu knihovny v nemocnici

Spíše ze zvědavosti jsem si vloni na podzim podala přihlášku na Erasmus. Na zkoušku z německého jazyka jsme se nakonec dostavily jen dvě. Ostatní měli různé certifikáty, nebo zkrátka ztratili zájem. Moc šancí jsem si nedávala, moje němčina ležela kdesi pohřbená anatomii, chemií, fyziologií a jim podobnými. Proto jsem byla překvapená, když při přidělování stáží padlo moje jméno jako čtvrté, v tomto případě poslední výherní! Hned jak jsem přišla domů, pustila jsem se do studia závěrečných zpráv ostatních studentů, které mi poskytly alespoň pár základních informací o místě, kde strávím příští dva semestry.

Shodou okolností jsem byla vybrána i na tříměsíční letní stáž na Mayo Clinic v USA, takže původní plán, oprášit přes léto němčinu, vzal bohužel za své. Během deseti zářijových dnů, které jsem mezi stážemi strávila doma, jsem jen taktak stihla všechno sbalit. Naštěstí jsem do Homburgu neodjížděla sama, ale s Eliškou, spolužačkou, která studovala na gymnáziu v Drážďanech a německy uměla jako česky.

Na začátku bylo opravdu hodně zařizování. Otevřít si konto v bance, zaplatit za ubytování a imatrikulaci, zapsat se k trvalému pobytu na městském úřadě a nepropást žádný z termínů k přihlášení na univerzitu. To pro mě byla velká novinka. Na každý předmět se člověk musel dojit osobně přihlásit, buď na sekretariát, nebo na kliniku, a to jen během vyhrazeného času. Při proměškání dané doby už nebyla žádná jiná možnost, jak daný předmět absolvovat. Naštěstí vše proběhlo bez větších problémů a za týden už na nás u paní Orlich, zdejší koordinátorky, čekala průkazka studenta. Ta sloužila i jako jízdenka do všech prostředků hromadné dopravy po celém Sársku, což jsme při dojíždění do Saarbrückenu velmi ocenili. V Saarbrückenu, hlavním městě Sársky, se nacházela celá univerzita. Jedině lékařská fakulta byla ve 30 kilometrech vzdáleném Homburgu.

Když jsem se trochu zabydlela a zařídila nejnnutnější, začala jsem konečně poznávat město. Homburg je krajské město se 40 000 obyvatel. K prvnímu osídlení této oblasti

došlo před 2000 lety. Oblast byla součástí Říše římské. Pozůstatky z této doby můžeme nalézt v Římském muzeu, které je nedaleko městského centra. Dominantou na kopci jsou ruiny hradu Hohenburg (dnes Schlossberg) z počátku 12. století. Pod nimi se nachází komplex chodeb vyhloubených v pískovci - Schlossberghöhlen. Už ve středověku sloužil jako úkryt a stejnou funkci splnil i během 2. světové války.

Koncert sboru v nemocniční kapli u příležitosti stého výročí založení nemocnice

Chodby byly rozšířeny během 20. století, kdy se zde těžil písek, do dnešních 12 pater. Za 2 eura je možné ve slušivé helmě a s průvodcem malou část projít. Po zjištění faktu, že se jedná o největší „jeskyně“ v červeném pískovci v Evropě, už nebylo co řešit ...

V bezprostřední blízkosti města jsou krásné lesy. O víkend se zde spousta lidí všech věkových skupin věnuje nordic walking, nebo jen tak vyrazí na odpolední procházku. My jsme při jedné s Eliškou objevily ruiny hradu Karlsberg, který nechal postavit Karel II., vévoda z Zweibrückenu, v 18. století. Kromě hradu jsme našly i spoustu hub a tak jsme se rozhodly uvařit bramboračku. Po menším ujištění, že je to opravdu jedlé, si s námi dali i ostatní. Nové totiž nebylo jen prostředí, ale především lidi kolem. Na Erasmu nás v Homburgu bylo více a všechny nás ubytovali na nejstarším kolejním bloku - bloku C. Každý jsme měli vlastní pokoj, ale nebyl to rozhodně žádný luxus. Sprcha a sociální zařízení byly společné pro celé patro. Na každém patře byla i kuchyň a společenská místnost s televizí. Na cěčku bydleli převážně cizinci a nejen studenti medicíny, takže jsme občas museli řešit drobné kulturní rozdíly - například zavřít za sebou dveře na toaletě, pro nás samozřejmost, pro některé Kamerunce novinka.

„Erasmáci“ byli rozhození po všech šesti patrech. V prvním patře, hned naproti mně, měla pokoj Justyna, holčička z Polska. Ve druhém a šestém patře byli čtyři Řekové - Alexandros, Alexandra, Dimitris a Natalia. Třetí patro patřilo Italům, kteří hned první večer v kuchyni otevřeli učebnici němčiny a začali pročítat první lekci, což mi trochu zvedlo sebevědomí. Na léto přijel ještě jeden Čech, Honza z 1. lékařské fakulty z Prahy.

Nemocnice byla na kopci v lese asi 15 minut chůze od kolejí. Byla postavena v letech 1906-1909, původně jako psychiatrická léčebna. Z toho důvodu bylo vybráno místo stranou od lidí, protože tehdejší léčebné postupy byly méně účinné a pacienti byli obvykle dost hluční. V roce 1922 se

Celá naše parta při oslavě narozenin

stala krajskou nemocnicí a od roku 1946 zde pod záštitou univerzity v Nancy začala výuka studentů medicíny. Konečně 8. března 1947 byla založena Universitas Saraviensis neboli Universität des Saarlandes. Od té doby mnoho budov přibýlo, ale i ty původní dodnes slouží kupříkladu jako knihovna, nefrologie či dermatologie. Díky záhonům s růžemi, lavičkám a fontánám si člověk připadá spíše jako v parku, než v nemocnici. Kvůli kopcovitému terénu je doprava po nemocnici zajištěná autobusem, který jednou za čtvrt hodiny objíždí všechny kliniky.

S Eliškou a Justynou jsme v zimě chodily na chirurgii, internu, farmakologii, endokrinologii, kurz EKG a intenzivní medicínu. Já jsem se ještě přihlásila na kurz angličtiny pro studenty medicíny a chodila jsem tam relaxovat po celodenním příválu němčiny.

Výuka v nemocnici byla zaměřená spíše teoreticky, takže do kontaktu s pacienty jsme se moc často nedostali. Na rozdíl od našich, byly tamní přednášky jen hodinové a i semináře trvaly maximálně hodinu a půl. Mnohem větší důraz byl kladen na samostudium.

Abychom měli alespoň občas trochu těsnější spojení s klinikou, chodili jsme na přednášky z anesteziologie. Posluchařna se totiž před každou přednáškou změnila k nepoznání. Asistenti profesora Larsena přivezli lůžko, resuscitační vozík a potřebné přístrojové vybavení. Nejprve proběhla půlhodinová přednáška a potom následovala praktická ukáзка. Viděli jsme tak, jak pan profesor podal pacientce epidurální anestézii, či jak na pár minut uspal jednoho dobrovolníka z řad studentů.

Po pár týdnech jsem si už připadala celkem aklimatizovaná a rozuměla jsem z 80–90 %. Trochu ze mě opadl počáteční stres, a v tom přišla zrada. Na farmakologii si pro nás připravili chuťovku. Před celou skupinou měl každý, „Erasmáky“ nevyjímaje, přednést desetiminutovou prezentaci na dané téma. Rozdělili nás podle abecedy a já „klikařka“ jsem šla jako první! Nikdo moc nevěděl co čekat, protože to byla letošní novinka. Byl to boj, ale přežila jsem.

V letním semestru jsme se věnovali dermatovenerologii, ORL, neurologii, psychiatrii, oftalmologii a tělovýchovnému lékařství. Měli jsme více praktických cvičení, která výuku oživila. Nejzajímavější mi přišel blok oftalmologie. Trval sice jen jeden týden, ale byl dokonale připravený. Celá klinika přešla do „výukového režimu“. Plánované výkony byly omezeny a i počet objednaných pacientů byl značně zredukován, aby všichni lékaři měli čas na studenty. Celé

dopoledne probíhaly přednášky a to jak teoretické, tak i přímé přenosy z operačních sálů. O přestávkách na nás čekala malá pozornost v podobě občerstvení – čerstvé preclíčky a termosky s kávou. Po desetiminutové pauze výuka pokračovala. Po obědě následovala ještě jedna přednáška, obvykle od externího přednášejícího, a potom jsme se již rozdělili do skupinek po 3 či 6 studentech. Obcházeli jsme jednotlivé ordinace, kde na nás čekali lékaři, někdy i s pacienty. Bylo sice trochu vyčerpávající být od rána do večera ve škole, ale podle mého názoru opravdu zajímavé. Zkoušky ze všech předmětů byly písemné. Jedinou výjimkou byla psychiatrie, kde si s námi raději popovídali.

Měli jsme opravdu velké štěstí, že jsme si s Justynou a Řeky padli do oka a stala se z nás bezvadná parta. Za celou naši erasmovou skupinu mohu říci, že se nám i přes občasné potíže podařilo úspěšně absolvovat všechny předsevzaté předměty!

S pomocí paní Orlich jsme se spojili se studenty z ZiS (Zentrum für internationale Studenten), kteří pořádají různé jednodenní exkurze a mnoho dalších akcí. Ráno nás vyzvedl autobus a jeli jsme do Heidelbergu, kde na nás čekala prohlídka s průvodkyní. Po prohlídce hradu jsme dostali rozhod ve městě. Odpoledne nás opět vyzvedl autobus a převezl nás do nedalekého Mannheimu, kde probíhal filmový festival. My jsme měli objednané lístky na slavnostní vyhlášení a promítání vítězného filmu. Tím se stal film *Děšť* (Lluvia) režisérky Pauly Hernández. S lidmi z ZiS jsme během roku jeli ještě do Bonnu, Štrasburku a na knižní festival do Frankfurtu. Díky dotacím od univerzity nás každý výlet stál jen 15 EUR! Zároveň to pro nás byl významný první kontakt s ostatními „Erasmáky“ a necítili jsme se již tak izolovaní a odříznutí od všeho dění.

Když nám to rozvrh dovolil, účastnili jsme se i setkání v hospůdce v Saarbrückenu v rámci programu You and me. Každý účastník dostal první drink zdarma, takže hovor nikdy nevázl a probíhal obvykle v mnoha řečech! Byla to mimořádná příležitost seznámit se s lidmi z Iránu, Indie, Německa, Ruska, Ukrajiny, Rumunska, Polska, Anglie, Francie, ale i z Čech.

V menze v Saarbrückenu probíhaly i další akce, ale bohužel kvůli přednáškám jsme jich většinu prosvihli. Ale jednu jsem si ujit nenechala – Der Tschechische Tag. V hale pod jídelnou probíhala prezentace České republiky: obrázky

Císař Ludvík IV. Bavor propůjčuje 27. července 1330 městská práva knížeti Konrádovi z Homburgu

Prahy, brožury s fakty, ale největší úspěch měla jednoznačně ochutnávka piva. K obědu bylo na výběr kromě běžných 5 jídel i jedno české, a sice „knedlo-vepřo-zelo“. Německým kuchařkám se ale tradiční recept zdál příliš jednoduchý a ze strachu, aby pokrm nebyl příliš suchý, přidaly jakousi omáčku (bez omáčky si koneckonců nedokázaly představit ani řízek s bramborem). Také servírování si trochu upravily a knedlíky podávaly zvlášť na mističce.

Univerzita v Saarbrückenu pořádala i velké množství kurzů pro studenty všech fakult. Kdybych měla více času, ráda bych se podívala na kurz českého jazyka, který byl jedním z pestré palety. Velkým plus bylo, že všechny byly zdarma! Nejednalo se jen o vzdělávání, ale i o sportovní aktivity. Asi třikrát se mi podařilo stihnout hodinu žonglování.

V naší „řecko-polsko-české“ skupince jsme se skvěle doplňovali a podařilo se nám uspořádat spoustu akcí. Českou bramboračkou začala velice sympatická tradice společných obědů. Díky tomu jsem měla příležitost ochutnat například polský žurek (polévka z chlebového kvásku) či domácí řeckou chalvu. Vyzkoušela jsem si také, jaké to je vařit svíčkovou pro 12 osob.

Na velkém májovém grilování mezi bloky B a C dostali také domorodí studenti příležitost poznat nás blíže a přátelům ze Saarbrückenu jsme oplatili jejich pohostinnost. O víkendech jsme využili polohu Homburgu a společně navštívili Trier, Luxemburg, Metz či Nancy. Trochu dobrodružný byl pěší pochod na hrad, který jsme vídali z vlaku při každé cestě do Saarbrückenu. Mapa nebyla, tak jsme určili azimut a vyrazili. Hrad jsme našli a siesta v lese byla úžasná! Koneckonců probíhala pod vedením Řeků, na siestu odborníků na slovo vzatých. Společně jsme si vychutnali i spoustu koncertů, které se konaly jak v kampusu univerzity, tak všude možně v ulicích Saarbrückenu během celého léta. Jednou

nás překvapila bouřka, a tak se hudební skupina i posluchači přesunuli do veřejné prádelny. Sedět v sušičce, pít pívko a poslouchat živou hudbu, to byl prvotřídní zážitek!

Seznámili jsme se i přímo s muzikanty jedné z kapel. David, zpěvák skupiny Zebra Stoff, a jeho přítelkyně Lotte byli na Erasmu v Řecku, takže měli pochopení a protáhli nás po Saarbrückenu.

Z kulturních akcí přímo v Homburgu bych samozřejmě měla zmínit Oktoberfest, který se zde koná pravidelně za velké podpory místního pivovaru Karlsberg. Dále jsme se byli několikrát podívat na bleším trhu, který byl obrovský, a dalo se tam sehnat opravdu cokoli! Nenechali jsme si ujít ani akce pořádané studenty: Chicken Check – party k uvítání nováčků, Hawai party v menze či Hippies party.

Naší poslední velkou akcí byl piknik v ruinách hradu Schlossberg. Potom již nastal čas loučení a naše parta přicházela postupně o všechny členy. V srpnu jsme již zbyly jen Justyna a já, protože nás čekal ještě kurz z očního lékařství. I ten ale rychle utekl a 9. srpna jsem odjela i já. Jsem opravdu moc ráda, že jsem překonala svoji pohodlnost i počáteční strach a programu Erasmus se zúčastnila!

Závěrem bych ještě moc ráda poděkovala paní docentce Mazurové a paní Pazourkové ze zahraničního oddělení naší fakulty za zprostředkování této stáže a paní Orlich za to, jak se o nás starala během našeho pobytu v Homburgu.

Tady by asi měl tento článek končit, ale pravdou je, že můj Erasmus pokračuje. Stále jsem v kontaktu se svými Řeky, s Justynou i několika „Homburčany“. Tři lidičky jsem už měla možnost pohostit a provést po Hradci a ukázat jim něco málo z krás této země. Tou zatím poslední osobou byla Alexandra v říjnu!

Jana Kopáčová, 4. ročník

VÍTE, ŽE ...

- První transplantace srdce člověku byla provedena v roce 1967 (Christiaan Barnard, Jihoafrická republika).
- V letech 1982–2005 bylo provedeno přes 73 tisíc transplantací srdce na více než 300 pracovištích světa.
- Ročně se ve světě provede asi 3 000 těchto operací.
- Nejčastějšími indikacemi k náhradě srdce jsou kardiomyopatie a ischemická choroba srdce.
- Přežití pacientů s transplantovaným srdcem je 85 % po 1 roce, 65 % po 5 letech a 50 % po 10 letech od operace.
- Hlavními komplikacemi jsou v časném pooperačním období selhání graftu jeho ischemickým poškozením, akutní rejekce a infekce, v pozdním pooperačním období (po více než 1 roce) pak skleróza věnčitých tepen graftu a malignity (hlavně hematologické).
- Jen během prvního roku po operaci je pacientovi provedeno kolem 20 endomyokardiálních biopsií k zachycení akutní rejekce.
- V USA je pro transplantaci ročně k dispozici jen 2 000–2 500 dárcovských srdcí, přičemž počet pacientů, kterým by transplantace srdce prospěla je 30–50 tisíc ročně. Je tedy zřejmé, že mnoho pacientů čekajících na transplantaci zemře. Jako řešení se jeví vývoj umělého srdce.

I. Š.

Z HISTORIE ČESKÝCH ŠPITÁLŮ

Poděbrady, špitálek Kunhuta

Stará obchodní cesta z Prahy do Zálabí a dále na sever do Kladska překračovala Labe v místech, kde byly nízké břehy a kamenité dno. V místě brodu vznikla později osada a hradiště, chránící nedalekou slavníkovskou Libici; později byla nazvána Poděbrady (název snad vznikl přesmyčkou „Pode brody“). Prvním stavitelem zdejší tvrze byl Arnošt z Poděbrad, který za své zásluhy ve službě u krále získal zdejší kraj do držení (1158). Po jeho smrti připadlo území opět králi, který k ochraně krajiny nedaleko Prahy postavil další hrady: Čáslav, Kolín, Nymburk a vodní hrad Mydlovar, takže doplnil řetěz opevnění na Labi. Poděbrady byly dlouho v lénu pánů z Kunštátu, až Boček, číšník Karla IV., je za věrné služby získal dědičně do úplného vlastnictví. V roce 1420, 23. dubna se na hradě narodil Jiřík a stává se dědicem panství. Kolem roku 1442 se žení s mladičkou Kunkou ze Šternberka, „dívkou šlechtemou, která jen dobré činila“; ta zakládá nadání na výchovu mládeže i vězňů, nechává stavět školu, špitál a zřizuje úřad „posla právního“. Zemřela velmi mladá roku 1448 a byla nazývána „chudých máti, milující vše dobré“.

Dřevěný špitálek při požáru vyhořel, ale byl znovu postaven. V polovině 18. století byl přestavěn barokně do dnešní podoby – obdélníkový přízemní domek s vysokým barokním štítem. V době vlády Marie Terezie (1740–80) sloužil jako starobinec pro ženy, které měly za povinnost denně se modlit a orodovat za zdraví a štěstí členů habsburského domu. V 19. století v něm byla umístěna škola a od 20. století slouží jako depoziční budovy Polabského muzea.

Jan Smit

CO TAKÉ ZAZNĚLO V SENÁTU ...

Rozdíl mezi pietním aktem a aktem

Senátor J. P. uvedl, že televize Prima vytváří pořady významně laciněji, než Česká televize. Přítomný ministr kultury P. D. replikoval slovy: Srovnávat původní tvorbu TV Prima s původní tvorbou veřejnoprávní televize je asi jako srovnávat pietní akt s aktem. (Smích v sále.) To jsou natolik rozdílné žánry, že mě vlastně dost udivuje, že i člověk, který není z branže, to nepozná.

Prostitutky, daně a registrační pokladny

My si naopak myslíme, že ten zákon musí být velmi jednoduchý, míní senátor J. K. Pokud bude zákon o registračních pokladnách přijat, tak prostitutky platit daně nebudou. Nemůžou na zádech stále nosit registrační pokladnu, protože by jim to vadilo při výkonu tohoto svobodného povolání.

Poslední vystoupení v Senátu

Na poslední schůzi Senátu PČR v 6. funkčním období předsedající zahájil rozpravu k jednomu z posledních bodů programu. Jako první se přihlásil pan senátor J. G. Vzhledem k tomu, že jsem tady dnes pravděpodobně naposled, jestli jsou tady kamery, já bych ještě zamával mamince tak, jako to udělal kolega J. P. (Smích).

Ilustrace Vladimír Jiránek

Na schůzích Senátu PČR vyslechl a ze stenografických záznamů zpracoval Karel Barták

Petr Balíček na vernisáži

Výstava obrazů a fotografií Petra Balíčka v Galerii Na Hradě (8. října – 6. listopadu 2009) měla být podle slov autora jakýmsi rozloučením s jeho zaměstnáním. Pracuje ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové jako vedoucí cytogenetické laboratoře Oddělení lékařské genetiky a pomýšlí na odchod do důchodu. Navíc jeho zaměstnání, přesněji řečeno medicína, anatomie a biologie významně ovlivňují jeho uměleckou tvorbu, proto byla výstava v Galerii Na Hradě, jež je součástí Lékařské fakulty v Hradci Králové, více než symbolická.

RNDr. Petr Balíček, CSc., svůj profesní život sice nasměroval do oblasti vědy a medicíny, ale výtvarné umění jej provázelo od samého dětství, proto nemohl minout svoji druhou životní cestu. Narodil se ve Svatce, kterou můžeme považovat za umělecké centrum Vysočiny; v průběhu 20. století tady působila nebo sem na letní byt přijížděla řada výtvarníků, ale také herců, spisovatelů, fotografů. Navíc otec Petra Balíčka, ředitel zdejší školy, sám maloval. „Můj tatínek byl krajinář, maloval realisticky, ale velmi dobře. Spousta lidí mi říká, že mají doma jeho obrázky. Vždycky mě přitahovala vůně terpentýnu a olejových barev z tátova ateliéru, rituály napínání plátna, šepsování, rámování a hlavně mystérium toho, čemu se vznešeně říká umělecká tvorba. V dětství naším domem procházela spousta různých návštěv, zájemců a malířů, náš byt byl plný obrazů,“ říká autor.

Malířství ovšem přišlo na řadu trochu později, nejprve Petra Balíčka okouzila fotografie. Poprvé svoje snímky vystavoval ve studentském klubu v posledním ročníku studia

Návraty - upravená mikrofotografie

na Přírodovědecké fakultě. Dalším významným impulsem byla 70. léta a vznik skupiny Setkání. Jednalo se o volné sdružení devíti osobitých fotografů (Petr Balíček, Miroslav Bílek, Milan Borovička, Rostislav Košťál, Taras Kuščynskij, Milan Michl, Miroslav Myška, Petr Sikula a Michal Tůma), kteří se dvakrát až třikrát ročně pracovním setkávali. Společně uspořádali více než 30 výstav doma i v zahraničí, vydali řadu katalogů, plakátů. Skupina v žádném směru neomezovala rozdílné individuální zaměření svých členů, vytvořila prostor ke konfrontaci, střetávání, křížení, doplňování jednotlivých autorských cest. Petr Balíček pak v rámci této skupiny stál u zrodu tzv. nové vlny české inscenované fotografie 70. let. On sám obvykle vytváří celé cykly na dané téma; tak postup-

Ochránce rýžových polí – z cyklu upravených mikrofotografií

Ohýnek – z cyklu upravených mikrofotografií

Nebezpečné známosti - olejomalba

ně vznikly inscenované dívčí portréty, tři eticky vyhraněné cykly z oblasti problémové fotografie věnované defektním dětem, odlišné sexualitě a šarlatánství v léčení, výtvarné dokumenty ze starého Hradce a další. Léta osmdesátá pro Petra Balíčka znamenala zájem o nové směry ve výtvarném umění. Realizoval několik cyklů ve formě happeningu, kolektivní hry, konceptuální fotografie a minimal artu, vytvářel montáže s použitím vlastních originálních technik, ale i klasická zátiší.

V 90. letech se jeho umělecká cesta vydala zcela novým směrem. „Malovat jsem začal až po sametové revoluci, kdy jsem ucítil jakousi únavu z fotografie a chtěl jsem v nových uvolněných podmínkách zcela změnit svoji produkci,“ říká autor.

Při malování popouští uzdu fantazii a vymýšlí si vlastní, kuriózní anatomii. Používá prvky a tvary známé z biologie a anatomie, nicméně neopouští svůj smysl pro absurditu a groteskno; vytvořil si tak originální styl i téma. Nedílnou součástí jeho fantazií pak jsou i názvy obrazů, které podtrhují ironický nadhled – Přelet nad táborem lidu, Květiny pro deviantku, Chvilce pro vypuštění psů, Korunovace pobudy, Klonování Popelky a další.

V poslední době se Petr Balíček opět vrací k fotografii, ale využívá možnosti a schopnosti nejnovější techniky. Jedním z takových návratů je například cyklus vrypů do skla, který byl původně fotografován v mikroskopu. Dnes ale s těmito snímky pracuje v počítači, zbavuje je chyb a kazů, překrývá vrstvy, vkládá barvy, takže už vlastně nemůžeme mluvit o fotografii, ale o volné tvorbě, jakési fantaskní grafice. Dalším z cyklů, který byl vystaven v Galerii Na Hradě, je Protokol o těle. Vznikal jako fotografické zátiší sestavené ze skleněných střepů, na které byly speciální emulzí nanášeny fotografie částí lidského těla. Nejedná se tedy o tělo jako estetický objekt, ale je to tělo bolavé, nemocniční, nepřátelské a podrobené zkoumání.

Petr Balíček je člověk, který na své umělecké cestě stále hledá a není ochoten setrvat na pozici tradičních a osvědčených postupů. A jaké má další plány do budoucna? „Co bude s mojí výtvarnou produkcí dál, to zatím nevím. Bude-li vhodný stimul, tak se vrátím k malování. Ale určitě se budu zabývat fotografiemi, především těmi, které jsem už udělal, chci je digitalizovat, upravovat, předělávat. Těším se třeba na práci s cyklem zajímavých puklin v asfaltu, který se bude trochu ironicky jmenovat Česká kaligrafie,“ dodává autor.

Iveta Juranová

Atmosféra klidu a ticha

V Galerii Na Hradě zahájila nový kalendářní rok výstava obrazů, grafik a plastik Lubomíra Netušila. Dlouholetý pedagog, výtvarník, kurátor řady výstav a autor odborných publikací přiznává, že se ve svých výtvarných dílech snaží vytvořit atmosféru klidu a ticha, třebaže nebo možná právě proto, že patří k tomu, co jsme v našem století patrně defi-

nitivně ztratili. Hlavní inspirací je pro něj příroda, kterou ale rozhodně nezobrazuje popisně krajinářsky. Lubomír Netušil se snaží nahlížet krajinu zevnitř, nalézt jakýsi nultý bod. Hledá samozřejmě i stopy člověka v krajině, ale takové, které se znovu samy staly krajinou. Častým námětem jsou pro něj menhiry, dolmeny, zdi z balvanů, přístavní hráze, staré

Lubomír Netušil na vernisáži své výstavy v Galerii Na Hradě

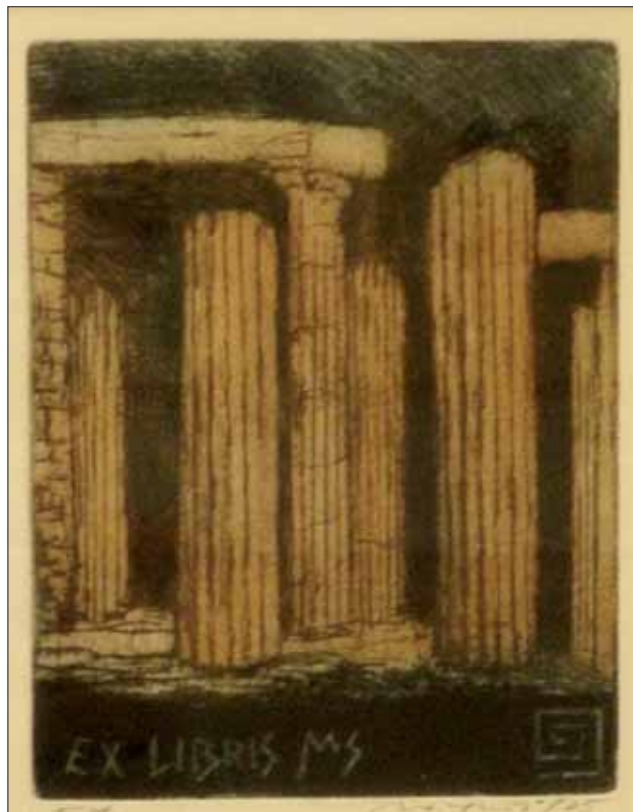
kůly, pobřeží i přístavy; moře vnímá jako prostor vhodný k hledání i ztroskotání. Jeho obrazy a grafiky však nevznikají venku v plenéru, příroda je sice pro něj inspirací, ale

Keramické plastiky

především námětem k hledání. Základem jeho obrazů se proto stávají malé skicy, postřehy, nápady, které si poznamenává a až s odstupem v ateliéru rozpracovává. Útržky, zážitky, vzpomínky pak vstupují do nových souvislostí a autor v nich hledá určitou náladu, snaží se docílit souznění svého vlastního vnitřního pocitu a nálady tvořeného obrazu.

V galerii Lékařské fakulty v Hradci Králové byly vystaveny nejen obrazy a grafiky Lubomíra Netušila, ale svoje místo zde měly také jeho plastiky, a to jak dřevěné, tak keramické. Dřevěná plastika v podstatě patří k samotným začátkům jeho tvorby. Truhlářská dílna jeho dědečka s množstvím dřevěných odřezků byla místem prvních experimentů a základem

Ex libris

první inspirace. Dřevu jako výtvarnému materiálu zůstal autor věrný i v pozdějších letech, a protože rád experimentuje a objevuje, přišla na řadu také keramika.

Jako pedagog působil Lubomír Netušil dlouhá léta nejprve na Základní umělecké škole v Přelouči, od roku 1990 jako odborný asistent na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty v Hradci Králové. Grafickým ateliérem pod jeho vedením prošla řada studentů, kteří své práce nejen úspěšně vystavovali, ale získali také ocenění na nejrůznějších přehlídkách grafické tvorby. Sám Lubomír Netušil v oblasti grafické tvorby využívá hlavně techniky tisku z hloubky - lept, akvatintu, mezotintu a jejich kombinace. Pracuje s barevnou monotypií, kterou někdy dotváří kresbou. Věnuje se i oblasti užité grafiky a typografie, upravil řadu publikací, katalogů i jiných tiskovin. V rovině teoretické se zabývá českou bibliofilii 20. století, uměním přelomu 19. a 20. století a českým symbolismem.

Iveta Juranová

ASÍNI – STAROVĚKÝ PŘÍSTAV

1

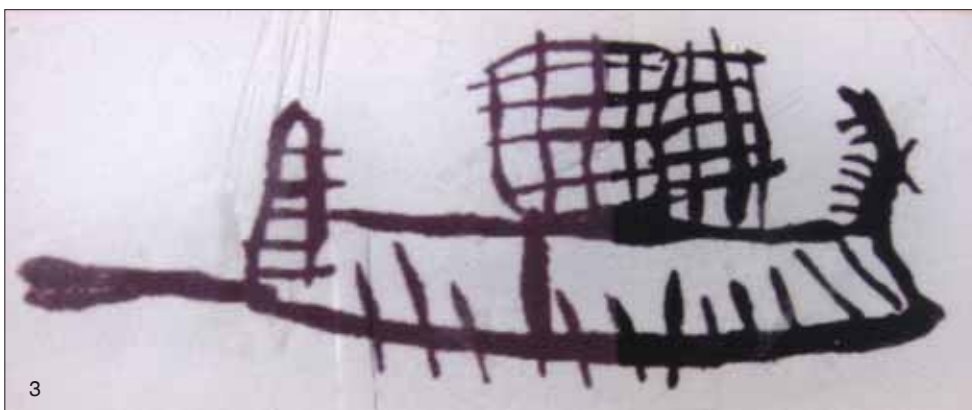
Putování napříč Peloponnésem z Troizény do Sparty, Nestóra Pylu, Messéné a Argu jsme ukončili na východním břehu Argolidské zátoky v Asíni, skále, která svou siluetou připomíná starověkou loď (foto 1). Vybíhá do moře v délce 300 m, je 50 m vysoká, 100 m široká a vytváří přírodní chráněný přístav. S pevninou je spojena úzkou šíjí a vstupu na Horní město (akropol) brání strmá skála s opevněním. Podle archeologických nálezů bylo místo osídleno již v době neolitické (5000 let př. Kr.) a mladší a pozdní době bronzové (2600–1050 let př. Kr.). Podle Homéra se město společně s Argem, Týrinsem a Epidaurem zúčastnilo Trójské války v počtu 80 lodí. Tuto část achájské výpravy vedl jeden z největších řeckých hrdinů té doby - král Diomédes, věrný druh Odysseův.

Z doby bronzové zde byly lokalizovány zbytky domů, hrobů (Horní a Dolní město) a přístav (foto 2). Město mělo čilé kontakty s Athénami, Kykládami, Egejskými ostrovy, Krétou a Kyprem; o tom svědčí nález vraku mykénské lodi v nedalekém zálivu Iria s nákladem zboží z těchto ostrovů.

Během průzkumů, prováděných ve 20. letech minulého století švédskou archeologickou společností, byla odkryta celá řada předmětů z pozdní doby bronzové, např. kresba na střepe nádoby, představující mykénskou loď z doby Trójské války (foto 3) a terakotová hlava muže nazvaná „Pán z Asíni“, nalezená v kultovní místnosti jednoho z dobře stavěných domů Dolního města u přístavu (foto 4). Dlouhá brada (znázorňuje vousy) a soustředěný, přísný výraz napovídají, že se jedná o příslušníka šlechty nebo zámožného muže.

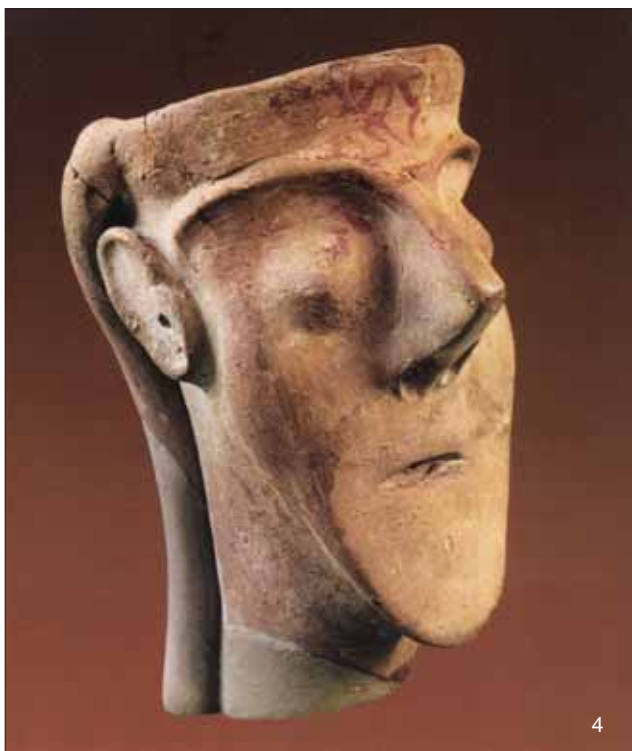
Severně od Asíni, na protilehlé hoře Barbouna, byl švédskými archeology odkryt hřbitov z pozdní doby bronzové s mohutným šachtovým hrobem, patrně místního vládce, s četnými pohřebními dary. Na samém vrcholu této hory byly objeveny nepatrné zbytky Apollónovy svatyně. Nejvýznamnější nálezy jsou uloženy v archeologickém muzeu v Naupliu, některé (podle smlouvy s řeckou vládou) ve Švédsku.

Do 8. stol. př. Kr. Asíni vzkvétala díky čilému obchodu s Peloponnésem, okolními ostrovy a tzv. Velkým

Řeckem. V době války Argu se Spartou (700 let př. Kr.) se město dopustilo „politické chyby“ a postavilo se na stranu Sparty. Odvetou argejsťtí Asíni zničili i proto, že mělo výhodnou strategickou pozici, neboť ovládalo přístup do zálivu, a tím i do jejich města (foto 5). Obyvatelé, kteří byli nuceni své město opustit, založili pak na západním břehu Me-

ssinského zálivu nové Asíni (dnes Koroni).

Původní osada zůstala nadále osídlena, byly nalezeny domy, cisterny, lisy na olivy (3.–1. stol. př. Kr.), lázně a hroby (6. stol. po Kr.). V byzantské době byla opevněna a za nadvlády Benátek (kolem 1700) vznikly nové pevnostní stavby. Italská okupace (1941–3) obranu akropole ještě posílila; byly kolem ní vykopány zákopy, které archeologická naleziště naprosto zdevastovaly. Na nejnižnějším výběžku akropole, přímo nad útesem, jsme našli střeleckou pozici, snad kulometné hnízdo, jehož podlážka byla vydlážděna bílými a černými oblázky po řeckém způsobu, jako mozaika. Černé oblázky tvořily datum květen 1945; to byl počátek bojů „bílého“ teroru proti „rudému“, který v následujících letech přerostl v krutou, nelítostnou bratrovražednou válku.

Prohlídku končíme na nejnižnější výspě skály, slunce se pomalu sklání k horizontu nekonečné mořské pláně. Od jihu se zvedá vánek meltemi, žene před sebou vlny, které se sykotem končí v zátocě starověkého přístavu, kde před mnoha tisíciletími kotvily achájské lodě. V dálce osamělý rybářský člun rozsvěcuje lodní světlo, kolem je klid, vkrádá se soumrak a do naší duše vstupuje slunce. Opouštíme Asíni a Peloponnés s nevysloveným přáním se do této nádherné země ještě vrátit.

M. & J. Smitovi

RNDr. Petr Balíček, CSc. (1942) pracuje jako cytogenetik v Oddělení lékařské genetiky Fakultní nemocnice. Od studentských let se intenzivně věnoval výtvarné fotografii, měl více jak 20 samostatných fotografických výstav a okolo 30 výstav se skupinou Setkání. Od roku 1990 se zabývá také malbou. Obrazy jsou konstruovány z imaginárních anatomicko-biologických prvků, jednotlivé stavební prvky obrazů jsou přesně definovány a ohraničeny. Zpočátku se jednalo o jakési nahlížení do otevřeného ženského těla a realizování vlastní hodně uvolněné představy o jeho morfologii a funkci, později jde o ilustraci obecně biologických a společenských jevů, erotiky, společenské agrese apod. V tématech i názvech obrazů je používáno ironie a nadhledu, autor se důsledně vyhýbá poetičností, patosu a „filozofování“. Oblíbenou polohou je groteskno. Je členem Unie výtvarných umělců.

Petr Balíček: Klonování Popelky (2001) - olej na plátně 75x90 cm